

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Místní Agenda 21 a role veřejnosti v plánovacích procesech

Bc. Jana Baťková

**Diplomová práce
2009**

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. dubna 2009

Bc. Jana Baťková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové Ph.D. Oceňuji její vstřícnost, se kterou mi předávala cenné rady a v neposlední řadě jsem vděčná za všechnen její čas, který mi věnovala.

Anotace

Diplomová práce je věnovaná problematice místní Agendy 21 a role veřejnosti v plánovacích procesech. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je věnována vymezení pojmů udržitelný rozvoj a místní Agenda 21, jejich historii a postavení v České republice. Následně je charakterizována role veřejnosti v plánovacích procesech dle místní Agendy 21 a popis jednotlivých možností technik se zapojením občanů. Dále navazuje praktická část, kdy na příkladu čtyř municipalit je charakterizována participace veřejnosti a popis jednotlivých akcí, které municipalita realizuje se zapojením veřejnosti. Závěrečná komparace porovnává zapojování veřejnosti v jednotlivých obcích dle kategorií a kritérií Oficiální evidence místních Agend 21.

Klíčová slova

místní Agenda 21, udržitelný rozvoj, techniky zapojování veřejnosti, participace veřejnosti, Oficiální evidence místních Agend 21

Title

Local Agenda 21 and the role of citizens in planning process

Annotation

This thesis is focused on problematic of Local Agenda 21 and the role of citizens in planning process. Thesis contains theoretical and practical part. Theoretical part describes the sustainable development and Local Agenda 21, their history and their role in the Czech Republic. After it the thesis contains the characteristic of the role of citizens in planning process by Local Agenda 21 and the description of individual possibilities and techniques of participation of the citizens. Thesis continues in practical part where the author characterizes participation of citizens on four municipalities which he selected. There is the description of the actions with participation of public realized by the municipalities. Final comparison compares participation of citizens in these four municipalities by the categories and the criteria coming out of Official evidence of Local Agenda 21 in the Czech Republic.

Keywords

Local Agenda 21, sustainable development, techniques of participation of the citizens, participation of citizens, Official evidence of Local Agenda 21

Obsah

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

ÚVOD

1	UDRŽITELNÝ ROZVOJ.....	11
1.1	VYMEZENÍ POJMU „UDRŽITELNÝ ROZVOJ“	11
1.2	UDRŽITELNÝ ROZVOJ JAKO SOUČÁST HISTORIE LIDSTVA	14
1.2.1	<i>Období středověku až do 19. století.....</i>	<i>14</i>
1.2.2	<i>Dvacáté století a kniha Meze růstu.....</i>	<i>15</i>
1.2.3	<i>Zpráva Brundtlandové, r. 1983</i>	<i>16</i>
1.2.4	<i>Od Konference v Riu de Janeiro do dnešních dnů.....</i>	<i>18</i>
1.3	PŘÍSTUP ČESKÉ REPUBLIKY K UDRŽITELNÉMU ROZVOJI.....	19
2	ŘÍZENÍ OBCÍ A REGIONŮ K UDRŽITELNÉMU ROZVOJI - MÍSTNÍ AGENDA21.....	22
2.1	VYMEZENÍ POJMU – „MÍSTNÍ AGENDA 21“	22
2.2	MÍSTNÍ AGENDA 21 VE SVĚTĚ	25
2.3	UPLATŇOVÁNÍ MA21 V OBCÍCH A REGIONECH ČR.....	26
2.3.1	<i>Principy uplatňování místní Agendy 21.....</i>	<i>28</i>
3	ROLE VEŘEJNOSTI V PLÁNOVÁNÍ DLE MÍSTNÍ AGENDY 21	32
3.1	KOMUNITA A JEJÍ CHARAKTERISTIKA	32
3.2	PARTICIPACE VEŘEJNOSTI NA MÍSTNÍ ÚROVNI.....	33
3.2.1	<i>Cíle komunitního plánování.....</i>	<i>33</i>
3.2.2	<i>Aktéři v plánovacím procesu</i>	<i>34</i>
3.3	DŮVODY PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V PLÁNOVÁNÍ OBCE.....	34
3.4	TECHNIKY ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI.....	35
3.4.1	<i>Informování a vzdělávání</i>	<i>36</i>
3.4.2	<i>Informování se zpětnou vazbou</i>	<i>37</i>
3.4.3	<i>Zapojení a konzultace.....</i>	<i>39</i>
3.4.4	<i>Spoluúčast při rozhodování.....</i>	<i>39</i>
3.4.5	<i>Rozhodovací pravomoci veřejnosti.....</i>	<i>40</i>
3.5	TEORETICKÉ PŘEDPOKLADY PRO PRAKTICKOU ČÁST	41
4	UPLATŇOVÁNÍ VEŘEJNOSTI V PLÁNOVACÍCH PROCESECH MA21 VYBRANÝCH MUNICIPALIT ČR.....	43
4.1	CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH OBCÍ	43
4.1.1	<i>Hlinsko.....</i>	<i>43</i>
4.1.2	<i>Poděbrady.....</i>	<i>44</i>
4.1.3	<i>Mladá Boleslav.....</i>	<i>45</i>
4.1.4	<i>Litoměřice.....</i>	<i>46</i>
4.2	PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V RÁMCI MA21 V OBCI HLINSKO.....	46
4.2.1	<i>Vymezení kategorie „Zájemci“</i>	<i>46</i>
4.2.2	<i>Popis jednotlivých akcí realizovaných v rámci MA21 v Hlinsku.....</i>	<i>47</i>
4.3	PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V RÁMCI MA21 V OBCI PODĚBRADY	50
4.3.1	<i>Vymezení kategorie „D“</i>	<i>50</i>
4.3.2	<i>Popis jednotlivých akcí realizovaných v Poděbradech za rok 2008.....</i>	<i>52</i>
4.4	PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V RÁMCI MA21 V OBCI MLADÁ BOLESLAV	53
4.4.1	<i>Vymezení kategorie „C“</i>	<i>53</i>
4.4.2	<i>Popis jednotlivých akcí realizovaných v Mladé Boleslavi za rok 2008.....</i>	<i>55</i>
4.5	PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V RÁMCI MA21 V OBCI LITOMĚŘICE	59
4.5.1	<i>Vymezení kategorie „B“</i>	<i>59</i>
4.5.2	<i>Popis jednotlivých akcí realizovaných v Litoměřicích za rok 2008.....</i>	<i>62</i>

5 KOMPARACE PARTICIPACE VEŘEJNOSTI V MA21 VE VYBRANÝCH MUNICIPALITÁCH 72

5.1	KOMPARACE KRITÉRIÍ KLADENÝCH NA AKCE S VEŘEJNOSTÍ V KATEGORIÍCH „ZÁJEMCI“, „D“, „C“ A „B“ DLE OFICIÁLNÍ EVIDENCE MA21	72
5.1.1	<i>Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „Zájemci“</i>	72
5.1.2	<i>Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „D“</i>	73
5.1.3	<i>Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „C“</i>	74
5.1.4	<i>Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „B“</i>	76
5.2	SOUHRNNÁ KOMPARACE POČTU POŽADOVANÝCH A POČTU VYKAZOVANÝCH AKCÍ SE ZAPOJENÍM VEŘEJNOSTI DLE MA21 V JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍCH	77

6 ZÁVĚR 80

PŘÍLOHY

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ

SEZNAM TABULEK

SEZNAM OBRÁZKŮ

Přehled použitých zkratk

CAF	Common Assesment Framework (Společný hodnotící rámec)
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	Česká republika
EMAS	Eco Management and Audit Schcheme (Schéma environmentálního managementu a auditu podniků)
EU	Evropská unie
MA21	Místní Agenda 21
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NNO	Neziskové nevládní organizace
NSZM ČR	Národní síť zdravých měst České republiky
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
PZM	Projekt Zdravé město
SEA	Strategic Environmental Assessment (Strategické posuzování vlivů na životní prostředí)

Úvod

Francouzský spisovatel a humanista Antoine Marie Roger de Saint-Exupéry je autorem známého citátu, který charakterizuje spojující prvek této práce. Tento citát zní: „Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si jí vypůjčujeme od našich dětí.“¹ V těchto jednoduchých dvou větách je vystižena charakteristika pojmu udržitelný rozvoj. Skrývá v sobě úctu k přírodě, k Zemi jako takové, k současným i budoucím generacím. Současné generace by se proto k Zemi měly chovat tak, aby Země vytvářela nejlepší podmínky pro život i generacím budoucím.

První myšlenka pro napsání této práce se zrodila v roce 2007 při mém zahájení studia navazujícího magisterského oboru Regionální rozvoj a při studiu jednotlivých předmětů, jako byly např.: Strategické plánování, Územní plánování, Teorie a praxe rozvoje měst a obcí, Rozvoj regionů a Principy trvale udržitelného rozvoje. Díky nim jsem se mohla setkat s pojmy participace veřejnosti, plánovací procesy, místní Agenda 21, participativní management a dalšími. Dozvěděla jsem se o cílech místní Agendy 21, o zásadách a principech udržitelného rozvoje, které se staly součástí představ o rozvoji měst a obcí. Pokud tyto rozvojové představy mají být stabilní, dlouhodobé a pokud v sobě mají dostatek kapacit pro to, aby byly realizovány v plánované míře, je nutné, aby vycházely z myšlenek, představ, obávaných problémů obyvatel dané municipality či vyššího územního celku. Tyto odkazy na veřejnost, na občany, na členy komunity nalezneme ve všech plánovacích dokumentech.

O participaci veřejnosti se tudíž snaží řada institucí. Jak města, která uplatňují zásady místní Agendy 21 a udržitelného rozvoje, tak například neziskové organizace. Pro kvalitnější seznámení se s daným tématem jsem absolvovala roční stáž u neziskové organizace s názvem EUROPE DIRECT PARDUBICE. Tato organizace má za cíl poskytovat informace o Evropské unii široké veřejnosti. Odpovídá jak na všeobecné dotazy, tak pořádá rozličné akce, které občanům přibližují fungování orgánů Evropské unie, oblasti jejich pokroku, podporují jazykovou vybavenost občanů, bojují proti rasismu či se snaží podporovat mobilitu vysokoškolských studentů. Většinu pořádaných akcí a projektů jsem mohla sledovat, účastnit se jich, celkově je vytvářet a hlavně se snažila komunikovat s veřejností, snažit se jí ovlivnit tím správným směrem, informovat, hrát si, učit. Během stáže jsem načerpala informace, zkušenosti a dovednosti, které spolu s teoretickými znalostmi problematiky místní Agendy 21 a

¹ PIŠTOROVÁ, Jana. *Antoine De Saint-Exupéry: Myšlenky významných osobností*. Praha: Nové město, 2000. s. ISBN: 80-86146-24-3.

udržitelného rozvoje mohu nyní aplikovat při zpracovávání této práce. Mýlila bych se, kdybych chtěla navrhnout, vytvořit či popsat jednoduchý, obecně platný koncept či návod zapojování veřejnosti do plánovacích procesů. Vhodné metody zapojování veřejnosti se totiž liší. Ke každé skupině obyvatel, ke každému jedinci se musí přistupovat individuálně, případ od případu.

Pro tuto práci budou vybrány municipality, které se nacházejí v Oficiální evidenci místních Agend 21 a to v jejích čtyřech úrovních – kategorie „Zájemci“, kategorie „D“, „C“ a „B“. V kategorii „A“ se v současné době nenachází žádná municipalita, tudíž na tuto kategorii nebudu brát zřetel. Z každé ze čtyř kategorií bude vybrána jedna obec.

Cílem práce je popsat uplatňování veřejnosti při plánovacích procesech v těchto čtyřech municipalitách, srovnat celkové aktivity a zejména zjistit, zda s pozicí ve vyšší kategorii souvisí i lepší a efektivnější participace veřejnosti. Pořádají obce pouze minimálně stanovený počet plánovacích akcí s veřejností podle místní Agendy 21? Nebo se počet projektů, při kterých byla zapojena veřejnost, zvyšuje s umístěním obce v lepší kategorii? I na tyto otázky tato práce nalézá odpověď.

První kapitola vysvětluje pojem udržitelný rozvoj, popisuje jeho vznik a dále informuje o jeho zabezpečení v České republice a v Evropě. Principy udržitelného rozvoje jsou nedílnou součástí důsledného strategického řízení a plánování jednotlivých územních celků, které napomáhají k plnění vytyčených a kýžených cílů. Druhá kapitola navazuje místní Agendou 21, kterou můžeme považovat za integrovaný způsob řízení rozvoje obcí a regionů v České republice. Následující třetí kapitola vymezuje veřejnost – komunitu, důvody participace veřejnosti do plánování obce podle místní Agendy 21, popis možností (technik) zapojení veřejnosti v plánovacím procesu. Pro konkrétní aplikaci teoretické platformy budou sloužit další dvě kapitoly. Ve čtyřech vybraných obcích popíší jednotlivé projekty zapojování veřejnosti a na základě kritérií bude vykresleno jejich vzájemné srovnání. Z něho pak budou vyvozeny závěry a možná doporučení.

Byla bych velmi ráda, kdyby si každý čtenář této práce uvědomil význam komunikace s veřejností, prohlubování kontaktů s ní, respektování jejích názorů a uplatnění těchto získaných informací v plánovacím procesu. Jen tak bude možné kvalitně vytvořit a realizovat další rozvoj obce, kraje či regionu.

1 Udržitelný rozvoj

1.1 Vymezení pojmu „udržitelný rozvoj“

Termín udržitelný rozvoj se v dnešní době užívá čím dál častěji a stal jakousi alfou a omegou všech plánovacích dokumentů. Je to termín, který se česká společnost naučila používat teprve nedávno. Udržitelný rozvoj je ale už silně etablován na úrovni národní, evropské i světové a zásadně ovlivňuje politickou debatu i praktický život v celém západním světě.² Mylně je udržitelný rozvoj spojován pouze s ochranou životního prostředí. Jsou v něm zahrnuty i dva další pilíře, a to pilíř ekonomický a pilíř společenský. Cílem udržitelného rozvoje je, aby tyto tři pilíře byly vzájemně v rovnováze, což znamená dosahovat ekonomického rozvoje, chránit životní prostředí a uspokojovat neomezené potřeby společnosti tak, aby dopady její činnosti neměli vliv na budoucí generace. Dalším – nyní už méně používaným označením – je termín trvale udržitelný rozvoj. Slovo trvale se už nyní v programových dokumentech vypouští, nebo je uvedeno v závorce. Lépe tak vystihuje překlad z anglického slova „sustainable development“.

Poprvé se s termínem udržitelný rozvoj setkáváme na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED – United Nations Conference on Environment and Development) , která se konala v brazilském Riu de Janeiro od 3 do 14 června v roce 1992. Neformální název setkání byl The Earth Summit, tedy Summit Země, což konference rozhodně byla. Zúčastnilo se jí totiž více než 10000 delegátů ze 172 zemí světa, z toho bylo 108 vrcholných hlav států a 15000 občanů a aktivistů³. Výsledkem několikadenního jednání bylo vytvoření významných dokumentů, které mají být vodítkem při naplňování principů udržitelného rozvoje v jednotlivých zemích, na všech úrovních veřejné správy a ve všech sektorech. Výčet jednotlivých dokumentů je uveden níže:

- Deklarace z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji,
- Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu,

² FAJMON, Hynek. *Slovníček evropských levicových pojmů: 1. Trvale udržitelný rozvoj (Sustainable Development)* [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.fajmon.eu/cze/stranka.php?ID=491>>.

³ *UN Conference on Environment and Development* [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>>.

- Úmluva o biologické rozmanitosti,
- Prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů
- a Agenda 21⁴.

Tyto dokumenty byly podepsány i představiteli tehdejšího Československa. Tato konference vytvořila nový fenomén pro strategii globálního vývoje Země. Konference se stala významným mezníkem ve světové diplomacii i ve strategii globálního vývoje Země. Bylo konstatováno, že pro bezpečnější a prosperující budoucnost je potřeba řešit spojení zájmů životního prostředí a rozvoje a věnovat větší pozornost těmto aspektům.⁵ Principy udržitelného rozvoje jsou pojaty z dlouhodobé perspektivy a vycházejí z propojení tří základních oblastí života – ekonomické, sociální a oblasti životního prostředí. Dále se opírají o tvrzení, že kapacita životního prostředí je omezená, a to nejen jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu.⁶

Je ale nutné podívat se na tuto problematiku z jiné stránky, z jiného úhlu pohledu některých odborníků. Mojmír Hampl, viceguvernér České národní banky má na omezenou kapacitu životního prostředí jiný názor, než ten, který zastávají dokumenty z Ria de Janeiro. Ty poukazují na to, že existuje fyzická omezenost přírodních zdrojů, ale poptávka po nich stále roste. Proto se čerpání zdrojů musí řídit, zdroje musíme uchovávat i pro příští generace nebo je čerpat v omezených dávkách. Ale kdo zajistí, že jsou tyto teorie pravdivé? Vždyť i velcí odborníci v dané oblasti z minulých století nepředpokládali správně. Podle nich bychom už neměli zásoby uhlí či stříbra, zásoby ropy by také byly vytěženy, svět by šel k ekonomickému kolapsu. Naštěstí se vize ekonomy Ricarda, vědkyně Meadowsové či závěry Římského klubu nenaplnily. A stejně tak můžeme nahlížet i na dnešní teorie udržitelného rozvoje. Mojmír Hampl ve svých článcích zmiňuje jednu důležitou premisu a to, že zdroje nejsou omezené: je-li skutečnou podstatou zdroje jeho užitek pro člověka a nikoli jeho existence jako taková, pak zdroje nejsou přírodní. Je-li tahounem všeobecného růstu zásob ekonomických zdrojů lidské poznání, pak jejich pomyslná zásoba není fixní. A není-li jejich zásoba

⁴ *UN Documents* [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.un-documents.net/rio-dec.htm>>.

⁵ *Archiv konferencí a seminářů k MA21 v zahraničí* [online]. [cit. 2009-02-04]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDSX](http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHXLDSX)>.

⁶ *Deklarace z Rio de Janeiro*. [online]. [cit. 2009-02-04]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDSX](http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHXLDSX)>.

fixní, pak tyto zdroje ani nejsou vyčerpatelné.⁷ Cílem autorky této práce není vyvrátit teorie o udržitelném rozvoji. Pouze poukázat na to, že toto téma má své přívržence, ale i odpůrce, že se může zdát pro Zemi prospěšné, ale také nesmyslné a zbytečné. A je přínosné si tyto rozpory v názorech uvědomovat.

Existuje několik definic udržitelného rozvoje. Lze ho brát dle procesní či systémové deficite, či z definice Evropské unie. Pro srovnání jsou jednotlivé definice uvedeny níže:

- **Udržitelný rozvoj (Sustainable development):** je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.
- **Procesní definice:** Taková symbióza lidské společnosti s životním prostředím, která neustále hledá a nalézá rovnováhu rozvoje lidské společnosti, umělých a přírodních ekosystémů.
- **Systémová definice:** Udržitelný rozvoj je podmíněn takovou změnou materiálových a energetických toků mezi lidskou společností, umělými a přirozenými ekosystémy, která povede k dynamické rovnováze bez katastrofických výkyvů a nevratných změn v celém systému biosféry.⁸
- **Definice dle Evropské unie:** Zlepšování životní úrovně a prosperity příslušné populace v mezích kapacity ekosystému, při zachování přírodního bohatství a jeho biologické rozmanitosti ku prospěchu současných i příštích generací.⁹

Udržitelný rozvoj má také své principy. Tyto principy je nutné dodržovat pro to, aby při uspokojování potřeb současné generace nebyly omezeny podmínky pro život generací budoucích. Podle de la Courta jsou principy uvedeny v jeho knize „Klíč k Naší společné budoucnosti“ uvedeny takto:

- **Princip kulturní a sociální integrity rozvoje** - Rozvoj musí vycházet zevnitř a nespoléhat na pomoc zvenku.

⁷ HAMPL, Mojmír. *Tajemství trvale nevyčerpatelných zdrojů* [online]. 16.3.2004 [cit. 2009-02-06]. Dostupné z URL: <<http://www.ekolist.cz/clanek.shtml?x=168914>>.

⁸ BERAN, V., DLASK, P. *Management udržitelného rozvoje obcí a sídel*. Praha, Academia, 2005. ISBN 80-200-1201-X.

⁹ Evropská unie, nařízení EP a Rady č. 2493-4/2000.

- **Ekologický princip** - Rozvoj se musí přizpůsobovat přírodním podmínkám, musí obnovovat druhovou pestrost a musí vycházet z trvale udržitelných forem využívání zdrojů.
- **Princip solidarity** - Rozvoj musí zajišťovat základní životní potřeby, zabezpečit životní podmínky pro všechny, podporovat rovnost a vyvarovat se nerovných směn.
- **Emancipační princip** - Rozvoj musí podporovat sebedůvěru, místní kontrolu zdrojů, posílení i účast lidí nepriviligovaných a stojících na okraji společnosti. Aktivní musí cítit, že dostanou příležitost.
- **Princip nenásilí** - Rozvoj musí být mírový jak doslovně (nepoužití fyzického násilí), tak i ve smyslu strukturálním (násilí ztělesněné ve společenských institucích).¹⁰

Udržitelný rozvoj je pokládán za dobře propracovanou teorii, kterou je nutné aplikovat v praxi a implementovat ji do rozvojových dokumentů jak na úrovni nadnárodní, státní i místní. Uskutečnění aplikace teorií do politické a plánovací roviny je možné uskutečňovat pomocí třech přístupů, které by se měli – po dosažení efektu synergie – vzájemně doplňovat. Přístupy uplatňování udržitelného rozvoje jsou uvedeny níže:

- **zpracování principů a východisek udržitelného rozvoje do sektorových politik a plánů** (nejenom do politiky životního prostředí, ale např. do dopravní, energetické či surovinové politiky),
- **zpracování nadrezortních národních či mezinárodních strategií udržitelného rozvoje,**
- **prosazování udržitelného rozvoje na místní úrovni** (místní Agendy 21).¹¹

1.2 Udržitelný rozvoj jako součást historie lidstva

1.2.1 Období středověku až do 19. století

Mohlo by se zdát, že se udržitelný rozvoj zrodil v Deklaraci z Ria de Janeiro o životním prostředí a rozvoji. Ale opak je pravdou. Podle názoru autorky je možné

¹⁰ DE LA COURT, T. *Klíč k Naší společné budoucnosti*. Praha, Ministerstvo životního prostředí ČR, 1992. 1. vydání. ISBN 80-85368-25-0. 136 s.

¹¹ MEZŘICKÝ, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha, Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7367-003-8.

prvopočátky udržitelného rozvoje datovat už od samého středověku, kdy si tehdejší generace uvědomovali svoji závislost na daném území, na velikosti jejich zemědělské produkce. Proto si začali velmi všimnout přírodního klimatu, změn, kterým v přírodě dochází a na základě těchto znalostí poté mohli přírodní procesy obrátit ve svůj prospěch. Hlavní roli hrálo zemědělství. Dobrá úroda znamenala budoucí rozvoj sídla, neúroda zase krizi. Lidé se snažili mít co největší úrodu, proto zabírali stále novou půdu pro svoji produkci, a to zejména na úkor lesů. Techniky v zemědělství se zlepšovali, sídlo rostlo, měnil se celkový ráz krajiny.¹²

V druhé polovině 19. století se rychle rozvíjel průmysl, který vyžadoval čerpání přírodních zdrojů ve větším množství a tím zapříčinil i zhoršení životního prostředí. Do této doby lze začlenit i práci Thomase Roberta Malthuse, anglického ekonomy. Ten se zabýval zejména populační teorií. Jako první poukazyval na to, že lidstvo má neomezené možnosti, ale je spoutáno populačním zákonem. Ten říká, že podmínky obživy rostou lineárně, zatímco populace roste geometricky. A tím se dostáváme ke známé tezi udržitelného rozvoje o tom, že lidské potřeby jsou neomezené, zatímco zdroje omezené. Druhým významným ekonomem tehdejší doby byl David Ricardo, který i bez studia vysoké školy byl natolik schopný britský ekonom, že založil Anglickou vědeckou společnost, která doposud existuje. I v jeho teoriích se odráží udržitelný rozvoj a to v problematice omezenosti lidských zdrojů. V důsledku omezenosti vznikají dopady na ekonomiku a v dlouhém období způsobují i cenový růst. Ricardo při svých teoriích ale nebral ohled na technologický pokrok, s nímž je možné využívat zdroje, které jsou těžko přístupné a snižovat náklady při jejich získávání.

1.2.2 Dvacáté století a kniha Meze růstu

Teorie o vyčerpání přírodních zdrojů inspirovaly i následně ve dvacátém století. Od 70. let si již lidé začali uvědomovat neudržitelný stav hospodářského růstu a jeho vliv na životní prostředí. Zároveň však požadavky na zachování pokračujícího hospodářského růstu a ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů byly v této době značně rozporuplné.¹³ Začalo se uvažovat nad tím, zda jak dlouho může vydržet daný stav Země? Jak dlouho je možné udržet rozvoj společnosti na stávající úrovni? Na tyto a mnohé další otázky odpovídala kniha manželů Meadowsových nazvaná Meze růstu

¹² Zpracováno na základě SEEMA, P. *A Brief History of Sustainable Development*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <[http://www.reliefweb.int/rw/rwt.nsf/db900SID/LHON-68ZJDP/\\$File/Introducing_Sustainable%20Development_Introduction.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/rwt.nsf/db900SID/LHON-68ZJDP/$File/Introducing_Sustainable%20Development_Introduction.pdf?OpenElement)>.

¹³ AMBROZEK, Libor. *Trvale udržitelný rozvoj je rozumná politika*. IN: *Trvale udržitelný rozvoj. Sborník textů. č.32/2004*. 1.vyd. Praha: CEP. str. 11-17. ISBN 80-86547-32-9.

(The Limits of Growth). Tato kniha byla vydána v roce 1972 Římským klubem, sdružující uznávané osoby z řad vědců, ekonomů, státních představitelů aj. Tato vědecká zpráva napsaná v populární formě pojednávala o dopadu průmyslového růstu na vývoj lidské populace, na životní prostředí a celkově na vliv života lidí za Zemi. Aby se snáze pochopilo, na co chtěli autoři upozornit, je nutné popsat dobu, ve které kniha vznikala. Počátek 70. let 20. století ve Spojených státech je spojován s obdobím průmyslové prosperity, minimální či žádnou kontrolou dopadů průmyslu a průmyslové produkce na životní prostředí, nemilosrdné kácení lesů, těžba ropy, obrovská produkce freonů, vysušování mokřadů atd. Podvědomí lidí o životním prostředí bylo nízké a málokdo si uvědomoval, jakou bude mít tato činnost vliv na životní prostředí. Ekologická hnutí v té době teprve vznikají a stojí na okraji zájmu i na okraji společnosti. A v této době vzniká kniha Meze růstu, v níž jsou vykresleny předpovědi o dopadech těchto činností na Zemi v časovém horizontu až do roku 2010. Jejich předpovědi byly mylné, protože nevzali do úvahy celou řadu faktorů ekonomického, technického a sociálního charakteru, které se postupně ukázaly jako rozhodující. Ani je do úvahy vzít nemohli, protože mnohdy šlo o jevy zcela nové a nečekané.¹⁴ Prognózy se nevyplnily, ale i tak je toto dílo považováno za přelomové a z mnohých pramenů je možné se dočíst, že předběhlo svoji dobu či že ovlivnilo tehdejší generaci. O dvacet let později, v roce 1992, stejný vědecký tým vydal knihu „Překročení mezí“, která znovu poukázala na neudržitelnosti stávajícího způsobu života, celé společenské soustavy založené na výrazné produkci průmyslových výrobků.

1.2.3 Zpráva Brundtlandové, r. 1983

V roce 1983 byla ustanovena Valným shromážděním OSN Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, tvořená jedenadvaceti delegáty z celého světa. Ti měli za úkol řešit problematiku ekologicky přijatelného rozvoje, problémy spojené s ekonomickým růstem či dopady ekonomického růstu na planetu Zemi. Komisi předsedala bývalá norská ministerská předsedkyně Gro Harlem Brundtlandová. Během tří let dospěla komise k výsledkům, které byly publikovány v roce 1987 v knize „Naše společná budoucnost“ (Our Common Future). Tato zpráva je také neformálně nazývána jako zpráva Brundtlandové a byla následně předložena na 42. zasedání Valného shromáždění OSN. V této zprávě se také setkáváme s první definicí udržitelného rozvoje, že - udržitelný rozvoj umožňuje uspokojovat potřeby současné generace bez ohrožení možnosti naplnit

¹⁴ MOLDAN, B. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha, Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6.

potřeby generací budoucích. Tuto definici můžeme pokládat za klasickou a široce přijatou. V knize je uvedena také celá koncepce udržitelného rozvoje. Tato koncepce zní následovně:

„Lidstvo je schopno učinit svůj rozvoj trvale udržitelným – může zajišťovat své potřeby, aniž tím omezí možnosti příštích generací uspokojovat jejich budoucí potřeby. Koncepce trvale udržitelného rozvoje zahrnuje určitá omezení, která však nejsou absolutní, nýbrž jsou dána současným stavem techniky a vztahem lidské společnosti k přírodním zdrojům a ke schopnostem biosféry vypořádávat se s vlivy lidských činností. Technika a organizace společnosti se však mohou přizpůsobovat a zdokonalovat tak, že otevřou cestu k nové epoše hospodářského růstu. Komise věří, že všeobecná chudoba nebude již nevyhnutelná. Chudoba není pouze zlem sama o sobě. Trvale udržitelný rozvoj vyžaduje, aby byly zajištěny základní potřeby všech lidí, aby všichni dostali možnost naplnit své tužby po lepším životě. Svět, který trpí chronickou chudobou, bude vždy náchylný k ekologickým nebo jiným katastrofám. Trvale udržitelný rozvoj není ovšem neměnným stavem harmonie, nýbrž procesem změn, v němž se využívání zdrojů, orientace investičního a technického rozvoje, jakož i vývoj institucionálních struktur uvádějí v soulad se současnými i budoucími potřebami. Nepředstíráme, že takovýto postup je snadný nebo přímočarý. Bude zapotřebí přistoupit i k bolestným rozhodnutím. Trvale udržitelný rozvoj se neobejde bez politické vůle.“¹⁵

Z koncepce můžeme odvodit, že není stálá, není napsána jako konečný pakt, který bude platit stále. Naše životy a naši budoucnost ovlivňuje technologický pokrok a proto i nároky na koncepci a její cíle se budou s budoucností měnit. Naše vnímání je nyní omezeno nižší úrovní znalostí a dovedností než tomu bude v budoucnu. A každé nové názory, myšlenky, vynálezy či nové suroviny bychom měli vnímat a utvářet tak stále novou a novou koncepci v průběhu dějin. Dále v koncepci nalezneme odkaz na ochranu a tvorbu kvalitního životního prostředí. Odkaz na celou biosféru, která se musí vypořádat s působením lidské činnosti. Ale pojem udržitelný rozvoj nezahrnuje pouze otázku životního prostředí. Prolínají se v něm i otázky kulturní, sociální a ekonomické, včetně technických konceptů. Není pochyb, že udržitelný rozvoj také představuje určitou naději pro rozvojové země. V koncepci se píše o tom chudobě. A právě uplatňováním principů udržitelného rozvoje by mělo být dosaženo, že ve všech oblastech Země bude možné, aby lidé uspokojovali alespoň své základní potřeby. Jen tak bude život na Zemi lepší. Vytvořením mezinárodní spolupráce, postupným odstraňováním chudoby, výchovou a vzděláváním dětí i dospělých, změnou spotřebního chování či udržitelností lidských sídel. Vše zní velmi optimisticky, nadějně, že lidské počínání a práce v rámci udržitelného rozvoje má smysl. Dávat si jenom tyto hodnotné a

¹⁵ BRUNDTLANDOVÁ, Gro Harlem. *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991. s. 15. ISBN 80-85368-07-2.

mírumilovné cíle nemá smysl. Nutná je jejich realizace. Jen tak se budou moct splnit tužby a přání autorů koncepcí, přístupů a principů. A i na to pamatuje koncepce, v které se zmiňuje to, že kroky, které se uskuteční budou bolestné. Mohou se uskutečnit je tehdy, když k tomu bude nakloněna i politická reprezentace.

1.2.4 Od Konference v Riu de Janeiru do dnešních dnů

O klíčové Konferenci v Riu de Janeiru je zmíněno již v předešlé kapitole. Pro shrnutí této konference se může konstatovat, že stanovila, podrobně popsala a vysvětlila široké veřejnosti principy udržitelného rozvoje. Tyto principy by se měli realizovat pomocí mezinárodní spolupráce. Dalším mezníkem bylo vytyčení třech pilířů udržitelného rozvoje – environmentální, ekonomický a sociální. Jednotlivé pilíře jsou na stejné úrovni. Všech tří se musí dosahovat, jen tak bude zaručena rovnováha. A právě tento aspekt je velmi důležitý. Dostáváme se s ním k mottu: *„ekonomika jako prostředek, životní prostředí jako podmínka“*.¹⁶

V roce 1997 a 2000 se konala Valná shromáždění OSN v New Yorku, na kterých zaznělo, že podporují stávající teorie udržitelného rozvoje a přijala opatření, která budou k udržitelnému rozvoji vést.

Deset let po konferenci v Riu de Janeiru se konala Konference OSN v jihoafrickém Johannesburgu, tedy v roce 2002. A právě s desetiletým odstupem mohli členové konference vyhodnotit, jak se plní zásady, cíle a předpoklady stanovené na konferenci v Riu de Janeiru. Členové konference předložily vyhodnocení globálních změn ve světě, změny životního prostředí, změny v celé společnosti. Závěry nebyly nikterak uspokojivé a bylo deklarováno, že se cílů musí dosahovat intenzivněji. Dále tato konference vymezila dokument pod názvem Agenda 21, která představuje základní program udržitelného rozvoje v 21. století. Agendě 21 bude dán větší prostor v následujících kapitolách.

Koncept udržitelného rozvoje se stal oficiální politikou OSN, OECD, EU a dalších významných mezinárodních organizací. Zasedání ministerské rady Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) označilo udržitelný rozvoj jako jeden z hlavních cílů vlád zemí OECD a schválilo program OECD v oblasti udržitelného rozvoje, který nese název „Opatření k posílení udržitelného rozvoje“. Tato opatření se týkají čtyř zájmových oblastí a to, cenového systému, který využívá a zohledňuje plnou výši nákladů spojených s degradací životního prostředí, dále integrovanějšího přístupu

¹⁶ MEZŘICKÝ, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha, Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7367-003-8.

rozhodovacího procesu vlád, využívání nových technologií a také posílení mezinárodního obchodu a investičního systému vedoucího k udržitelnému rozvoji v celosvětovém měřítku.

Teorie udržitelného rozvoje a celý jeho koncept se stal oficiální politikou významných mezinárodních organizací, jakými jsou např. OSN, OECD, Evropská unie. Tyto organizace zaujaly příznivé stanovisko k udržitelnému rozvoji. Pravidelné zasedání Ministerské rady Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 2001 označilo udržitelný rozvoj jako „zastřešující cíl vlád zemí OECD a organizace jako takové“ a schválilo program OECD v oblasti udržitelného rozvoje „Opatření k posílení udržitelného rozvoje“. Ve stejném roce přijala Evropská unie na konferenci v Göteborgu Strategii udržitelného rozvoje EU, která se stala výsledkem předchozích snah o zlepšení soudržnosti ekonomických, sociálních a environmentálních politik.¹⁷

1.3 Přístup České republiky k udržitelnému rozvoji

Na počátku 90. let bylo vnímání problematiky udržitelného rozvoje v České republice mylné. Předpokládalo se, že je to oblast, která se snaží o zkvalitnění podmínek životního prostředí a proto ji mělo na starosti ministerstvo životního prostředí. Na dva další pilíře udržitelného rozvoje se nepohlíželo. V srpnu roku 1998 byly principy udržitelného rozvoje zařazeny jako jedna z priorit tehdejší vlády. V té době, od roku 1998 do roku 2002, stále zůstává udržitelný rozvoj v kompetencích ministerstva životního prostředí a ostatních orgánů se dotýká jen okrajově. Udržitelný rozvoj se dostává do podvědomí také tím, že byl včleněn do zákonů a to např.:

- **v §6 zákona č.17/1992 Sb., o životním prostředí.** Tam je udržitelný rozvoj definován následovně. „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“
- **V zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí,**
- **v zákoně č.123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí,**
- **v zákoně č.185/2001 Sb., o odpadech,**

¹⁷ Rada pro udržitelný rozvoj . [online]. [cit. 2009-02-10]. Dostupné z URL: <<http://udrzitelnyrozvoj.ecn.cz/rada.shtml>>.

- v zákoně č.180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů,
- v zákoně č.183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Schválení kompletní strategie pro Českou republiku – Strategie udržitelného rozvoje ČR – byla vládou schválena dne 8. prosince 2004. Předcházely tomu ale dva nezdařené pokusy o vytvoření dokumentu strategického charakteru. Strategie byla vypracována pod vedením Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Specialisté a odborníci, kteří na tomto dokumentu spolupracovali, byli z Ústavu pro ekopolitiku a na pracích se také podílela konzultační firma DHV ČR, spol. s r. o. Před samotným schválením se pořádaly rozsáhlé společenské diskuze. Co se týče Rady vlády pro udržitelný rozvoj, ta byla zřízena vládou v roce 2003, jako její stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády České republiky pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení. Rada ve své činnosti iniciuje, koncipuje, koordinuje, sleduje, vyhodnocuje a podporuje strategické dimenze v řízení státu. Navrhuje opatření ke sladění dlouhodobých záměrů a cílů se střednědobými a krátkodobými cíli a programy v souladu s principy udržitelného rozvoje. Sleduje a vyhodnocuje globální jevy a rozvojové příležitosti a navrhuje včasné a odpovídající reakce státu na ně. Rada rozpracovává, koordinuje a sleduje uplatnění principů udržitelného rozvoje při dosažení dynamické rovnováhy jeho složky ekonomické, sociální a environmentální.¹⁸ Dále má na starosti samotné zpracování Strategie udržitelného rozvoje ČR a její následnou aktualizaci. Pomocí souborů indikátorů udržitelného rozvoje zpracovává situační zprávy.

Strategie je východiskem pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů) a pro strategické rozhodování v rámci státní správy a územní veřejné správy a pro jejich spolupráci se zájmovými skupinami.¹⁹ Strategie také vytváří vzájemnou rovnováhu mezi třemi pilíři udržitelného rozvoje a to pilířem sociálním, ekonomických a environmentálním. Cílem dokumentu je „zajišťovat co nejvyšší kvalitu života obyvatel a současně i vytvářet příznivé podmínky pro kvalitní život generací budoucích.“¹⁸

Dokument **Strategie udržitelného rozvoje ČR** je rozdělený na šest následujících kapitol:

¹⁸ Rada vlády pro udržitelný rozvoj. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/Rada_vlady_pro_UR>.

¹⁹ Strategie udržitelného rozvoje České republiky. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <[http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPISF7Z6L7V](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPISF7Z6L7V)>.

- 1. Úvod** – Objasňuje pojem „udržitelný rozvoj“, jeho historii, dále cíl samotné strategie a její smysl. Seznamuje nás s jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje a jejich vzájemným vztahem a s jejich nástroji.
- 2. Situace České republiky** - Zde je obsažen současný stav České republiky, silné a slabé stránky, rizika a příležitosti jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje, v neposlední řadě také výzkum, vývoj a vzdělávání společně se správou věcí veřejných.
- 3. Východiska a principy strategie udržitelného rozvoje** – Tato kapitola zmiňuje principy jako je např. princip generační odpovědnosti, princip sociální solidarity či princip subsidiarity. Tyto principy a mnohé jiné principy jsou nezbytné pro zajištění demokratického politického systému.
- 4. Součásti strategie** – Čtvrtá kapitola obsahuje výčet strategií pro jednotlivé oblasti národního hospodářství, jejich cíle a možnosti jejich dosažení.
- 5. Financování** – V této kapitole není obsažen rozpočet o tom, jak se budou jednotlivé cíle financovat. Strategie má totiž sloužit jako široký rámec pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru. Tím také nedojde k zvýšení státních výdajů přijetím této strategie.
- 6. Monitoring a aktualizace** – Závěrečná kapitola je velice důležitá, obsahuje jednotlivé indikátory měření naplňování cílů strategie podle jednotlivých pilířů.

Pro strategie jak národního, tak místního charakteru je stěžejní, aby v nich byly vyvážené podmínky pro všechny tři oblasti udržitelného rozvoje a nevznikalo tak k disproporcím či střetům zájmů, které jsou podrobněji uvedeny v příloze č. 1. Jak chce stát v rámci jeho Strategie udržitelného rozvoje prosazovat ekonomický růst na jedné straně a na druhé bojovat za ochranu přírody a krajiny? Jak je možné sladit zavádění dobrovolných environmentálních aktivit (ISO 14 000, EMAS, výroba ekologicky šetrných výrobků) ve firmách, když k tomu nejsou dostatečně motivováni z strany státu? Jak lze vytvářet nová pracovní místa v sektoru turistiky, aby to nebylo v konfliktu se snahou mít dostatek „čistých“ lokalit s vyšší atraktivitou? Jednotlivé pilíře nejsou samostatné oblasti. Ale vzájemně na sebe působí. A právě toto působení má za následek ve dobré případě rovnovážné prvky a v jiných případech prvky nerovnovážné, které je nutné si uvědomit a následně o ně strategii očistit.

2 Řízení obcí a regionů k udržitelnému rozvoji - místní Agenda21

2.1 Vymezení pojmu – „místní Agenda 21“

Místní agenda 21 (MA21) naplňuje principy udržitelného rozvoje a to na úrovni místní – úrovni obce, města či regionu takovým způsobem, že zohledňuje specifika daného regionu, konkrétní situaci daného území a místní problémy. To vše je nutné pro zabezpečení principů udržitelného rozvoje na místní úrovni. Důraz je kladen právě na spolupráci s občany dlouhodobého charakteru. To celý proces činí časově náročný, ale v závěru jsou poskytovány lepší veřejné služby pro občany, zkvalitňuje se správa věcí veřejných a zabezpečuje tak lepší podmínky pro život v daném území, dále i kvalitu životního prostředí. Pomocí strategického plánování (řízení), participace veřejnosti a aplikace znalostí o udržitelném rozvoji tak obecní samospráva dosahuje v dlouhodobém měřítku zvýšenou kvalitu života a to ve všech jeho oblastech. Tím, že obec zapojí veřejnost do plánovacích procesů, zvýší tím i zodpovědnosti občanů za jejich životy, životy ostatních spoluobčanů i životy budoucích generací. Zvyšuje se tak i zdraví patriotismus u občanů a celkově si uvědomují svoji důležitost v komunitním plánování.

MA21 odráží konkrétní potřeby místní komunity. Může se charakterizovat jako proces partnerství mezi představiteli místní samosprávy a obyvateli dané municipality, místními organizacemi. Spolupráce mezi těmito aktéry by měla nabývat vysoké intenzity. Dlouhodobou spoluprací se zvyšuje i důvěra mezi aktéry i možnost jednodušší cesty pro nalezení společného konsenzu.

Bylo by velmi zavádějící si myslet, že místní Agenda má co dočinění pouze s místní – lokální úrovní a v mezinárodním měřítku nemá zastání. Místní Agenda 21 má totiž své „zázemí“ nejen na národní úrovni, ale i v mezinárodních organizacích, jako je Organizace spojených národů, Evropská unie nebo OECD. Z širšího pohledu se místní Agenda zabývá třemi oblastmi udržitelného rozvoje. Snaží se o ekonomický rozvoj, o sociálně soudržnost obyvatelů obce, jejich kulturní zázemí i zdraví, snaží se zlepšovat kvalitu životního prostředí v rámci environmentální oblasti.

Celková problematika udržitelného rozvoje je komplikované téma, které je ale různé v rozličných obcích, městech či regionech. Závisí vždy na místních podmínkách, na historii daného místa, ekonomické vyspělosti, možnosti dalšího rozvoje oblasti atd.

Proto je nezbytné si uvědomit, že místní Agendy nejsou podobné jako vejce vejci, ale liší se v závislosti na daném území, na jeho výše jmenovaných faktorech.

Dalo by se říci, že jakákoliv činnost, program či aktivita, která se snaží o zlepšení kvality života, o zlepšení kvality životního prostředí ve městě, v obci či v regionu se dá nazývat jako MA21. Podle jejích principů ale musí být tyto jednotlivé činnosti splňovat podmínku: činnosti musí být součástí dlouhodobé, jasně stanovené a veřejností přijaté strategie udržitelného rozvoje.²⁰

Hlavní náplň a cíle MA21 už byly popsány, proto se autorka nyní zaměřuje na konkrétní aspekty, které zaručují splnění cílu. Podle Aleny Reitschmidové jsou to tyto.

- stabilní ekonomické a sociální prostředí,
- finanční nezávislost,
- spokojenost obyvatel a lepší společenská atmosféra,
- posílení pocitu sounáležitosti a rozvoj lidských zdrojů,
- zachování místních kulturních a historických zdrojů,
- spolupráce rozdílných profesních skupin,
- aktivní zapojení lidí do řešených problémů,
- pochopení funkce a přínosu úřadů, zastupitelů a zájmových skupin pro širokou vrstvu obyvatel.²¹

Níže uvedené aktivity se mohou řadit do procesu MA21. Týkají se oblastí:

- obnovy památek, ožívování a zachování tradičních zvyklostí a řemesel,
- udržitelné turistiky,
- územního plánování založeném na integrovaném přístupu,
- péče o krajinu,
- péče o starší občany,
- programy pro školy zaměřené na otázky udržitelného rozvoje,
- programy konzultací, které by měly vést k vytvoření strategického plánu rozvoje místa,
- praktické práce v místě, tzv. práce "zdola" v rámci místního společenství, jako např. výsadba stromů, údržba parků,
- projekty, které se zabývají konkrétní problematikou, např. dopravou,
- kulturní a společenské akce, akce pro veřejnost (slavnosti, jarmarky, poutě),

²⁰ *O místní Agendě 21.* [online]. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z URL: <<http://www.ma21.cz/>>.

^{21, 21} REITSCHMIEDOVÁ, Alena. *Udržitelný rozvoj a Agenda 21.* Praha: Český ekologický ústav, MŽP, The British Council, 2000. 12 s. Průvodce pro místní Agendy 21, sešit 1.

- výchova a vzdělávací programy pro veřejnost i pro místní zastupitele a jiné cílové skupiny,
- spolupráce s médii při osvětě veřejnosti,
- podpora vhodného podnikání,
- vlastní práce místních orgánů - zapracování principů udržitelného rozvoje do koncepcí, plánů i každodenní agendy,
- environmentální systémy řízení pro podniky, místní úřady a další instituce,
- ekologické vytápění,
- nákupy respektující udržitelnost spotřeby
- a řada dalších.²²

Tyto aktivity nejsou zdaleka jediné, které mohou spadat do procesu MA21. Mohou to být i jiné konkrétní aktivity, které vycházejí z místních poměrů a které odráží konkrétní potřeby místní komunity.

Uplatňováním principů udržitelného rozvoje a aplikací MA21 vzniká tzv. udržitelné společenství. Takové společenství uspokojuje své potřeby, aniž by zhoršovalo podmínky pro uspokojování potřeb budoucích generací, využívá nejlépe místní zdroje, protože jejich využívání je efektivnější a celkově prospěšnější pro životní prostředí, minimalizuje množství odpadů, minimalizuje negativní vlivy na životní prostředí, dbá na rozmanitost druhů v přírodě, tzv. biodiverzitu. Udržitelné společenství klade důraz na volný přístup na trh práce, volný přístup k informacím a ke vzdělání a to pro všechny občany bez ohledu na věk, zdravotní stav, rasu, náboženství či sexuální orientaci. Nediskriminuje, snaží se o zajištění sociální soudržnosti společnosti, o zdraví občanů, vypracovává programy pro prevenci jak proti nemocím, tak proti sociálně-patologickým jevům. Zajišťuje bezpečné životní prostředí, kvalitní zdravotní služby. Snaží se tím tak zvýšit kvalitu života pro obyvatele místní komunity.

²² REITSCHMIEDOVÁ, A.: *Průvodce pro místní Agendy 21*. [online]. Praha: Český ekologický ústav, 2001. [cit. 2009-03-06] Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFH740Z/\\$FILE/ma21_uvod.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFH740Z/$FILE/ma21_uvod.pdf)>

2.2 Místní Agenda 21 ve světě²³

Po roce 1992, tedy po konferenci OSN o životním prostředí, kde mimo jiné bylo deklarováno, že podmínkou udržitelného fungování společnosti jako celku je udržitelné fungování místních společenstev, nastal intenzivní rozvoj místní Agendy 21 po celém světě. Zejména v letech 1997 – 2002 se tak hojně uplatňovaly principy udržitelného rozvoje na místní, regionální i centrální úrovni. Nyní se k MA21 přihlásilo 6400 municipalit ze 113 zemí světa.

V roce 2002, na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johanessburgu, byla místní Agenda 21 považována jako implementační plán pro uplatnění udržitelného rozvoje v praxi. Nezbytnou podmínkou je přitom, jak se shodli delegáti, jednak celkové posílení místních správ a rozšíření jejich pravomocí, kompetencí i zdrojů a dále podpora lokálních programů ze strany národních vlád.

Následně v roce 1994, v dánském Aalborgu, se konala 1. Evropská konference udržitelných měst a obcí. Během ní byla podepsána tzv. Aalborgská charta evropských měst směřujících k udržitelnému rozvoji. Prvními městy v České republice, která chartu podepsala, byla: Hlučín v roce 2002, Vsetín v roce 2003 a Hradec Králové v roce 2004. Dnes je již zapojeno v rámci kampaně za udržitelný rozvoj více než 2514 signatářů Aalborgské charty ze 45 zemí Evropy.

Za další důležité dokumenty pokládá autor Lisabonský akční plán, který vznikl na základě 2. Evropské konference udržitelných měst a obcí v roce 1996. Následně i Hannoverskou výzvu leaderů evropských municipalit na prahu 21. století, která vzešla z konference v Hannoveru v roce 2000. Tyto závěry z konferencí obsahují základní rámec pro podporu místních regionálních zastupitelstev na jejich cestě za udržitelným rozvoje. Deset let po konferenci v Aalboru se konala konference Aalborg + 10, tedy v roce 2004. Za cíl si položila diskutovat o otázkách udržitelného rozvoje v oblasti deseti klíčových témat (viz níže), předvést příklady dobré praxe a závěrem vytyčit směr pro příští léta. Na konferenci se sešlo téměř 1000 delegátů z 50 zemí. Výstupem se stal dokument "Aalborg Commitments" Aalborgské závazky. Jejich tematické oblasti jsou následující:

²³ Zpracována na základě: *Co je a kde se vzala místní Agenda 21*. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://www.czp.cuni.cz/enviwikidata/hk/MA_21>.

Lisabon Action Plan. . [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/SEC2005_192_en.pdf>.

Místní Agenda 21 ve světě. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <[http://envis.praha-mesto.cz/\(fzxfvd450antz3jyc5cjc2b1\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=61188&sh=1777393048](http://envis.praha-mesto.cz/(fzxfvd450antz3jyc5cjc2b1)/zdroj.aspx?typ=2&Id=61188&sh=1777393048)>.

- správa věcí veřejných (good governance),
- místní management vedoucí k udržitelnosti,
- přírodní veřejné statky,
- odpovědná spotřeba a volba životního stylu,
- územní plánování,
- lepší mobilita, menší silniční provoz,
- místní akce pro zdraví,
- živá a udržitelná místní ekonomika,
- sociální rovnost a spravedlnost,
- od globálního k lokálnímu.²⁴

Aalborgské závazky nejsou zcela novým dokumentem, nýbrž tematicky navazují na dokumenty Evropské kampaně za udržitelná města a obce, tedy na Aalborgskou chartu, Lisabonský akční plán, Hannoverskou a Johannesburskou výzvu.

Principy udržitelného rozvoje se tak aplikují v mnoha zemích. A proto je nutné i srovnání jednotlivých zemí v tom, jak se jim daří tyto principy uplatňovat. O této problematice byla další Konference o udržitelném rozvoji, která se konala ve Švédsku. Jejím cílem byla výměna zkušeností jednotlivých zemích s udržitelným rozvojem a jeho zásady a aplikacemi. Dále existuje tzv. Komise pro udržitelný rozvoj, která zasedá každoročně v New Yorku. Jejím cílem je pravidelné zhodnocování postupu k udržitelnému rozvoji a naplňování závazků domluvených na konferenci v Rio de Janeiro v roce 1992.

2.3 Uplatňování MA21 v obcích a regionech ČR

Ve státech, které přijaly Agendu 21 na místní úrovni, tedy místní Agendu 21, začíná proces kdy většina místních úřadů zavádí konzultace s místními obyvateli, s občanskými organizacemi a soukromými podniky s cílem dosáhnout v rámci komunit konsenzu a zejména přijmout místní Agendu 21. Místní úřady by se tak „poučily od občanů a od místních, občanských, komunitních, obchodních a průmyslových organizací a získaly informace nutné pro zformulování nejlepších strategií.“²⁵ Tak by

²⁴ Archiv konferencí a seminářů k MA21 v zahraničí. [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDSX](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHXLDSX)>.

²⁵ Agenda 21. kap. 28

tomu mělo být i v České republice od roku 1992, kdy přijala Agendu 21. Bohužel tomu tak není a i v roce 1995, v dokumentu Státní politiky životního prostředí, není ani zmínka o koncepci udržitelného rozvoje nebo o Agendě 21. Až v roce 1997, tedy pět let po konferenci v Rio de Janeiru, začíná Česká republika vše napravovat a začíná uplatňovat principy místní Agendy 21 na regionální a místní úrovni. To vše dokonce přizvává ve zprávě o Státní politice životního prostředí, schválené vládou v roce 1999. „Uplatnění Agendy 21 v ČR výrazně zaostává. Rada vlády pro udržitelný rozvoj nepracuje, národní program udržitelného rozvoje neexistuje a program místních Agend 21 se rozvíjí pomalu a rozpačitě. Ve většině členských zemí EU představují Agendy 21 základní princip participace obyvatel na rozvojových programech obce, sídla, regionu. Pro uplatnění principu udržitelného rozvoje v ČR budou místní Agendy 21 (jako iniciativa zdola) velký význam a zasluhují všemožnou podporu. Představují celistvý pohled na řešení problematiky rozvoje a zlepšování kvality života, propojení ekonomické a sociální oblasti s problematikou životního prostředí, otevřený typ spolupráce různých společenských skupin a účast veřejnosti na plánování i realizaci rozvoje území a celé společnosti.“²⁶ Následně stát vyzval představitele obcí, aby zahájili proces tvorby místní Agendy 21.

V roce 2003 byla vytvořena v rámci Ministerstva životního prostředí Národní pracovní skupina pro MA21. Její činnost na zahájení procesu uplatňování MA21 na regionální a místní úrovni navázala Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj a místní Agendu 21 (PS RVUR MA21). Ta byla ustanovena v roce 2004 Radou vlády pro udržitelný rozvoj. Skupině předsedá ministr životního prostředí a výkonným tajemníkem je Ing. arch. Marie Petrová z odboru environmentálního vzdělávání Ministerstva životního prostředí. Pracovní skupina je tvořena ze zástupců ministerstev, ze zástupců z České informační agentury (CENIA), krajských úřadů, městských úřadů, zástupců Národní sítě zdravých měst České republiky (NSZM ČR), zástupců ze státní ochrany přírody, nevládních neziskových organizací (NNO) a akademické obce. Kromě oficiálních členů Pracovní skupiny se setkání mohou účastnit i hosté se zájmem o místní Agendu 21 v České republice. Tato pracovní skupina si stanovila cíl, jehož naplněním by se MA21 stala běžným nástrojem pro fungování veřejné správy v České republice. Na setkáních pracovní skupiny MA21 se účastníci zabývají, kromě řešení úkolů

²⁶ *Nástroje realizace SPŽP*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <http://www.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/49fdce7a0f8be4c7c12567200040da2b>.

vyplývající z stanovených cílů skupiny, také aktuálními událostmi v oblasti MA21 a udržitelného rozvoje (např. aktualizací Státní politiky životního prostředí, novou verzí stavebního zákona, Národní strategií udržitelného rozvoje, SEA atd.).²⁷

V roce 2004 sestavila tato pracovní skupina spolu s CENIA a NSZM ČR vytvořila sadu kritérií místní Agendy 21, která si klade za cíl zajištění monitorování úrovně procesu MA21 v jednotlivých obcích a regionech. Na základě těchto kritérií bude možné zjišťovat stav implementace MA21 v rámci celé České republiky a podle nich by se mohla jednotlivá ministerstva orientovat. Správcem této databáze je Česká informační agentura životního prostředí – CENIA. V databázi jsou vymezeny čtyři základní kategorie, označené písmeny A, B, C a D. U každé této kategorie nalezneme rozdílné kritéria a měřitelné ukazatele, kterými si může jakákoliv municipalita zhodnotit, jak realizován proces MA21 s porovnáním s ostatními obcemi a tak zjistit i následnou úroveň. Databáze obsahuje i „startovací“ skupinu, která nese název „Zájemci“. Je to nulová kategorie, kdy se daná obec, město nebo region teprve seznamuje s celým procesem MA21. Když jsou splněna všechna vymezená kritéria této kategorie, může obec, město nebo region postoupit do vyšší kategorie. Není ale nijak stanoveno, kdy, jak nebo za jak dlouho by měla např. obec postoupit do vyšší úrovně. Tento proces je dobrovolný, nezávazný, obec nemá povinnost dostat se do vyšší kategorie. Jedná se totiž o nástroj, pomocí kterého si může obec srovnávat s ostatními obcemi, inspirovat se jimi a následně se i lépe orientovat v celé problematice MA21 a své znalosti a praktické zkušenosti sdílet s ostatními. Jednotlivé kategorie a jejich kritéria budou předmětem dalších kapitol této práce.

2.3.1 Principy uplatňování místní Agendy 21

Uplatňování místní Agendy 21 by se neobešlo bez principů. Řada odborníků v dané oblasti stanoví různé principy, důvody a cíle. Autorka práce, na základě vlastního studia dané problematiky, zkušeností a znalostí, které nasbíral během vytváření diplomové práce, stanoví principy podle svého vlastního uvážení. Tyto principy vystihují to nejdůležitější, na co by měla brát dané obce, města či regiony zřetel. Jednotlivé principy jsou uvedeny níže.

- **Místní veřejná správa otevřená místnímu společenství**

Proces vytváření místní Agendy 21 by se neobešel bez efektivně fungující místní veřejné správy. Ta by měla koordinovat spolupráci se samotnými občany, s občanskými

²⁷ Zpracována na základě: *Pracovní skupina RVUR*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV26XQ](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV26XQ)>.

společnosti, s neziskovými organizacemi, se soukromým sektorem – podnikateli a celou řadou dalších subjektů, kteří tvoří místní společenství – komunitu.

- **Kvalitní správa věcí veřejných**

Správa věcí veřejných by měla splňovat určité precedenty. Patří mezi ně otevřenost, transparentnost, odpovědnost veřejnosti, efektivnost a participace veřejnosti při plánovacích procesech. Na základě těchto požadavků by měla být vytvořena komunikace mezi úřady a obyvateli na velmi vysoké úrovni. Občané by měli přístup k požadovaným informacím a to bez ohledu na politický cyklus, který vypovídací hodnotu orgánů samosprávy značně zkresluje. Zastupitelstvo by mělo informovat občany o jejich počínání, seznamovat je s rozličnými problémy, které město má a pomocí komunitního plánování tak zajistit nejlepší možný rozvoj obce, kraje či regionu v budoucnu.

- **Dostatečná kapacita organizačního týmu**

Pro to, aby např. obec mohla uplatňovat principy udržitelného rozvoje v rámci MA21, je nutný pro to zřídit určité organizační zázemí. Tento proces nemůže být svěřen pouze jednomu koordinátorovi, který bude vykazovat, jak si obec počíná v kritériích MA21. Je potřeba, by se do tohoto procesu zapojily všechny složky úřadu. Dále např. si zastupitelstvo určí politika zodpovědného za MA21. To ale neznamená, že by se od této problematiky ostatní distancovali a všechna zodpovědnost by byla pouze na tomto jednom politikovi. Je potřeba si uvědomit, že MA21 vyžaduje spolupráci celé obce, města či regionu.

- **Participace jako základ pro MA21**

Proces participace je v rámci MA21 charakterizován jako dlouhodobý. Daná municipalita dlouhodobě buduje důvěru u svých občanů a tím i společnou spolupráci. Někdy je právě ona zmíněná dlouhodobost opomíjena, přitom je klíčová. Obec pak může rozvíjet partnerství s občany, s organizacemi, ať už ziskovými či neziskovými, soukromým sektorem aj. Důležité při jednání s místními občany také je, aby volení zástupci samosprávy dokázali rozlišit, zda nejednají v zájmu jednotlivce nebo jedné zájmové skupiny. Vždy je nutné rozhodovat o společných zájmech, které jsou nadřazeny těm individuálním. A tím tak respektovat pravidla udržitelného rozvoje.

- **Zvyšování výkonu místních úřadů**

Systém MA21 má přímou návaznost na řízení a zlepšování výkonu místních úřadů a správ. Zavádění managementu kvality (ISO 9000, 14000 a další) jsou

standardními postupy podporovanými ve vyspělých zemích. Tyto postupy zaručí kvalitní poskytování služeb pro místní obyvatele ale i využívání šetrného provozu veřejných budov a služeb vůči životnímu prostředí. UR by měl být chápán jako součást řízení a nejen jako jeho možný dodatek. Do úřadů by měli být aplikovány environmentální řídicí systémy.²⁸ Mezi další metody patří např. benchmarking. Vzdělávací centrum pro veřejnou správu České republiky vymezuje benchmarking jako: využití strukturovaného porovnávání s cílem definovat a zlepšovat dobré praktické postupy na principu učení se od druhých. Benchmarking je hlavně o zdokonalování. Každou informaci, kterou obec obdrží prostřednictvím benchmarkingu, je potřeba využít k dosažení změny, která následně zajistí lepší poskytování veřejných služeb. Další metodou moderního řízení kvality v rámci MA21 je metoda CAF (Common Assesment Framework – Společný hodnotící rámec), která byla speciálně vytvořena pro veřejný sektor. Základem Modelu CAF je sebehodnocení, které pomáhá organizaci jednak identifikovat její silné stránky, jednak získat přehled aktivit vedoucích k trvalému zlepšování výkonnosti organizace.²⁹ Další metoda vyvážených ukazatelů BSC – Balanced Scorecard, která nezabývá vazbou mezi strategií a následnými činnostmi s důrazem na měření výkonu.

- **Vnější vztahy a vazby**

Jednotlivé obce, města a regiony by si měly uvědomovat širší souvislosti svého počínání. Měly by vytvářet vztahy s ostatními městy a to jak v České republice, tak v zahraničí. Na základě těchto vztahů si mohou následně vyměňovat zkušenosti. Tyto vazby mohou být neformálního charakteru, ale i formálního – zapojit se do již existujících sítí či projektů na národní i mezinárodní úrovni. Sítě, které podporují zavádění MA21 jsou např. NSZM ČR, ICLEI – Local Governments for Sustainability, CEMR – Council of European Municipalities and Regions, Evropská kampaň pro udržitelná malá a velká města a další.

- **Osvěta a informování občanů**

Mezi další princip MA21 by se dala zahrnout osvěta k udržitelnému rozvoji – tedy pořádání různých informačních kampaní obcemi s cílem zajištění veřejného povědomí o udržitelnosti jako takové a MA21. Místní lidé musejí jednak rozumět základním otázkám udržitelného rozvoje a také tomu, že oni jsou spoluvůrci

²⁸ Zpracováno na základě: *Systém MA21 ve městě a jeho základní části*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <http://www.jihlava.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5967&id=465838&p1=50371>.

²⁹ *Model CAF*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.csq.cz/cs/model-caf.html>>.

budoucnosti města a jednak musejí být motivováni k tomu, aby se do procesu MA21 aktivně zapojili. Proces by měl vést k tomu, aby všichni, kdo tvoří společenství, převzali určitý díl zodpovědnosti za jeho rozvoj.³⁰

- **Strategie udržitelného rozvoje na místní úrovni**

Nezbytnou součástí je i vypracování a následná realizace dlouhodobé strategie udržitelného rozvoje obce, města nebo regionu. Tato strategie tvoří jakýsi zastřešující dokument pro jednotlivé dílčí strategie, programy a politiky, jako je např. Strategie sociálního rozvoje nebo Strategie ekonomického rozvoje. Tyto dokumenty by měly být veřejně dostupné a pomocí různých indikátorů by mělo být monitorováno dosahování jednotlivých stanovených cílů. Veřejnost by také měla být informována o průběhu činností a popřípadě plnění, ale i neplnění cílů. Při tvorbě samotné strategie by rozhodně měla být zapojena i veřejnost.

- **Získávání zdrojů financování**

Dále je nutná podpora aktivit MA21 jak ze strany samosprávy, tak z externích zdrojů. Podmínkou, pro získávání těchto prostředků, je uplatňování principů udržitelného rozvoje na místní úrovni. Pokud je kvalitně a dlouhodobě zapojena veřejnost do plánování obce, může se tím pro obec otevřít další oblast financování a to přímo od místních občanů a subjektů.

Z různých zdrojů je možné vyčíst, jak postupovat při zavádění místní Agendy 21 a teorií udržitelného rozvoje do praxe. Ke studiu jsou příručky jak pro začátečníky, tak pokročilé jedince s orientací v dané problematice. Materiálů je nepřeberné množství, které usnadňuje práci každé organizaci při komunitním plánování. Na základě těchto předpokladů obcím, městům a regionům nic nebrání v uplatňování těchto principů. Popis dalších předpokladů pro praktickou část bude zařazen do samostatné kapitoly této práce.

³⁰ *Systém MA21 ve městě a jeho základní části*. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://www.jihlava.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5967&id=465838&p1=50371>.

3 Role veřejnosti v plánování dle místní Agendy 21

3.1 Komunita a její charakteristika

Slovo “komunita” pochází z latiny, v překladu slovo „communitas“ znamená lidské společenství, společnost, společenský smysl, vlídnost, laskavost, obec. V anglosaském světě má slovo community velmi široký význam. Anglicko-české slovníky ho zpravidla uvádějí jako společenství, shoda, totožnost, družnost, společenský styk, obec, stát. Anglicky mluvící svět je slovem community zahlcen, neziskový sektor nevyjímaje. V USA je “community” jako přídavné jméno používáno nejčastěji v českém významu “místní” (místní policie, banka, nemocnice, knihovna, divadlo), kde se užití slova “local” jeví jako málo lidské. Dále se pak “community” ve významu “společnost” používá tam, kde je třeba zdůraznit její živou (lidskou) podobu.³¹

Komunitní problematika je ve střední Evropě poměrně novou záležitostí, kterému se nyní dostává poměrně zaslouženého zájmu. Členem komunity je podle autorky ten, který se podílí na životě v daném místě – obci, kraji, regionu, bez nutnosti mít v daném území trvalé bydliště. Do komunity patří každý člověk, který má k místu, městu nebo vyššímu územnímu celku nějaký vztah. Komunita následně vytváří neohrazenou skupinu, která má vytvořenou síť vztahů mezi jednotlivými členy komunity.

Podle zahraničních zdrojů může komunitu charakterizovat takto: Komunitu tvoří lidé, kteří žijí v geograficky definované oblasti a mezi kterými existují vzájemné sociální vazby (ve smyslu příbuzenství, přátelství a také ve smyslu účasti na aktivitách komunity a některých formách ekonomické směny) a kteří jsou citově vázáni k sobě navzájem a místu, kde žijí.³²

Komunitu, jako takovou, můžeme zahrnout do sociální či sociologické oblasti. Není upravena legislativně, není nijak přesně a závazně definovaná. Členství v komunitě vyjadřuje určitou náležitost k danému místu, oblasti, obci či regionu. A právě proto je komunita důležitým prvkem pro plánování procesy, které se v dané oblasti dějí. Členové komunity mají v dané oblasti své místo a proto se na ně musí brát

³¹ *Kurs řízení neziskových organizací.* [online]. [cit. 2009-01-16]. Dostupné z URL: <http://www.tretipatro.cz/res/data/000012.rtf>.

³² *Community Mobilization for Prevention.* [online]. [cit. 2009-01-17]. Dostupné z URL: http://captus.samhsa.gov/southwest/cmpguide/documents/S2O3T03-31212_000.doc.

ohled, musí se brát v potaz jejich připomínky a návrhy, nutné je zajištění bezproblémová komunikace mezi samosprávnou obcí a komunitou. Po zajištění těchto předpokladů je možné vytvořit kvalitní plánovací dokument.

3.2 Participace veřejnosti na místní úrovni

Participace veřejnosti v plánovacích procesech – nebo také komunitní plánování – je metoda, kterou lze uplatnit na úrovni obcí či krajů. Pro snazší pochopení si problematiky si můžeme představit obec, která chce vytvořit kvalitní strategický plán. Pokud zapojí veřejnost, zjistí její potřeby, návrhy a možné připomínky, prodiskutuje s veřejností určité klíčové záměry a problematiky, následně vezme v potaz názory veřejnosti a včlení do plánu, zajistí si tak veřejnou shodu s jejími záměry a tím tak aktivně zabráni možným nedorozuměním a odporu veřejnosti proti nově navrhovaným záměrům a omezením možnosti manipulace s veřejným míněním (ať už pro nebo proti projektu).³³

Ale nejde pouze o strategické plánování. Názory občanů může obec využít při dalších plánovacích procesech, jako je např. územní plánování, ekonomické plánování, zapojování obcí do mikroregionů nebo vytváření svazků obcí. Komunitní plánování je nutné uplatňovat v dlouhodobém časovém horizontu, i po schválení jednotlivých plánovacích dokumentů je nutné názory veřejnosti průběžně schraňovat a uplatnit je např. při aktualizaci daných dokumentů. Takto postupující obec naplňuje podstatu zastupitelské demokracie.

3.2.1 Cíle komunitního plánování

Cíle komunitního plánování můžeme shrnout do pěti bodů:

- 1. Zjistí potřeby** – zjištění skutečné potřebnosti sociálních služeb pro jednotlivé územní úrovně na základě široké diskuse všech zainteresovaných stran, pravidelně se obnovující dohoda o zajištění služeb na území.
- 2. Zefektivnit financování** – v dlouhodobém horizontu zefektivnění vynakládaných finančních prostředků – podpora skutečných potřeb, vytvoření přirozených mikroregionů, sdílení finančních národků na zajištění potřeb.
- 3. Participativní zastupitelská demokracie** – posílení principu participativní zastupitelské demokracie.

³³ *Zapojování veřejnosti*. [online]. [cit. 2009-03-25]. Dostupné z URL: <<http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/proczapojovat.php>>.

4. Možnosti čerpání finančních prostředků – a to ze zdrojů sátu, kraje, evropských fondů, programů, nadání...

5. Zapojení soukromého sektoru – zapojení podnikatelského sektoru do procesu plánování a financování veřejných služeb.³⁴

3.2.2 Aktéři v plánovacím procesu

Na trhu veřejných služeb se nacházejí tři skupiny obyvatel: zadavatelé, poskytovatelé a uživatelé veřejných služeb. Tyto strany společně vyjednávají a spolupracují s cílem zajištění lepší situace komunity.

Ve většině publikací jsou charakterizovány tři skupiny aktérů komunitního plánování. Jsou to: Zadavatelé jsou ti, kteří služby platí, zřizují, zadávají nebo organizují. Poskytovatelé jsou ti, kteří služby provozují, uskutečňují, dodávají, poskytují klientům nebo doma svým příbuzným a blízkým. Uživatelé jsou ti, kteří služby přijímají, dostávají nebo spotřebovávají.³⁵

3.3 Důvody participace veřejnosti v plánování obce

Pokud se veřejnosti zapojí do plánování, snižuje se tak pravděpodobnosti:

- občanských protestů proti záměru (demonstrace, petice), které mohou vyústit až v zablokování realizace projektu,
- vyjádření nesouhlasných stanovisek se záměrem ze strany orgánů a organizací ochrany životního prostředí v rámci zákonného projednání s veřejností,
- nutných úprav projektu vyplývajících z připomínek (zejm. s ohledem na životní prostředí) získaných v zákonném projednání s veřejností. Takové úpravy projektu často probíhají na poslední chvíli, čímž dochází k prodloužení zahájení realizace projektu, což může ohrozit celý záměr pokud je financovaný ze státních nebo evropských dotací,

³⁴ *Komunitní plánování sociálních potřeb*. [online]. [cit. 2009-05-04]. Dostupné z URL: <<http://www.ops.cz/index.php?akce=komp1a&table=komp1a&kod=6>>, vlastní úprava.

³⁵ *Komunitní plánování sociálních potřeb*. [online]. [cit. 2009-05-04]. Dostupné z URL: <<http://www.ops.cz/index.php?akce=komp1a&table=komp1a&kod=6>>.

- úprav projektu v průběhu a po dokončení jeho realizace. Zkušenosti a potřeby místních občanů se využijí již při přípravě plánů projektu. Nevzniká potřeba měnit plány krátce po jejich dokončení nebo zasahovat do již zrealizovaného projektu.³⁶

3.4 Techniky zapojování veřejnosti³⁷

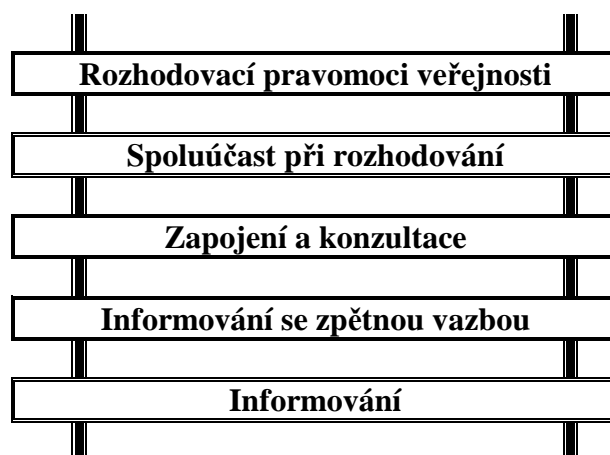
Techniky účasti veřejnosti se začaly rozvíjet v polovině dvacátého století a v osmdesátých letech dospěly do stádia, podrobně popsaneho v literatuře. Zkušenosti vedly v devadesátých letech k dalšímu vývoji, který dosud není plně v literatuře zachycen a šíří se hlavně na podkladě osobních zkušeností. Techniky jsou zacíleny zejména na společnou práci, uplatňování kvalitních technik, integrace komunikace do celého plánovacího procesu, partnerství při přípravě podkladů a celková profesionalita.

Popis jednotlivých technik, který je uveden v následujících podkapitolách tvoří zajímavé přístupy, které mohou být pro zájemce o komunitní plánování inspirací v jejich další práci. Ke každé technice je uvedeno stručné vysvětlení jako ukázka rozmanitosti přístupů.

Pro přehlednější vymezení technik zapojování veřejnosti je vhodné uvést spojující měřítko, kterým je „Žebřík zapojení veřejnosti“ (Citizen Participation Ladder), jehož autorem je Sherry Arnstein. Toto schéma znázorňuje různé techniky účasti veřejnosti. Když stoupáme po žebříku do vyšších úrovní, neznamená to, že nižší úrovně zapojování veřejnosti pomíjíme. Nikdy není dostatečné použít jedinou techniku, vždy musí být kombinovány tak, aby se vzájemně doplňovaly. Kvalitně zapojená veřejnost musí být zapojena s využitím více než jedné úrovně zapojení. Na další stránce je znázorněn tento žebříku.

³⁶ *Zapojování veřejnosti*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/proczapojovat.php>>.

³⁷ Zpracována na základě: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4 str. 68. – 71. *Techniky účasti veřejnosti*. [online]. [cit. 2009-04-10]. Dostupné z URL: <http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/metodika2_1_dodatek.doc>.

Obrázek 1 Žebřík zapojování veřejnosti

Zdroj: <http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/proczapojovat.php>

Z výše uvedeného Žebříku zapojení veřejnosti se dají odvodit i jednotlivé techniky, které budou tématem následujících podkapitol. Koordinátor by měl zvolit takovou kombinaci technik, aby dosáhl cílů pro účast veřejnosti. Je také možné, že si zpracovatel zajistí do svého týmu experta – konzultanta pro účast veřejnosti.

3.4.1 Informování a vzdělávání

- **Letáky a brožury**

Jsou to písemné materiály zajišťující základní informace. Péče musí být věnována zejména omezením při distribuci. Výhodou je to, že má vysoký potenciál oslovit širokou skupinu obyvatel, nebo naopak může být směřována jen na určité cílové skupiny. Nevýhoda letáků a brožur je ta, že informace v nich nemusí být vždy srozumitelné, mohou být chápány jako obtěžování poštovních schránek.

- **Zpravodaje**

Zpravodaje jsou písemné materiály zajišťující informace, jejichž vydávání se může opakovat. Péče musí být věnována především omezením při distribuci. Výhodou je trvající kontakt, informace mohou být aktualizovány. Jsou flexibilní formou informování, která může být měněna vzhledem k měnícím se potřebám. Existuje tu také možný potenciál pro zpětnou vazbu. Nevýhodou může být to, že ne každý bude skutečně číst takový zpravodaj.

- **Výstavy bez přítomnosti pracovníků**

Výstavy bez přítomnosti pracovníků jsou vývěsky nebo informační tabule vystavené na veřejných místech za účelem rozšíření informací. Lidé mohou takovouto výstavu navštívit v jim příhodném čase. Grafické prezentace, pokud jsou použity,

mohou lidem pomoci vizualizovat si navrhovaný záměr. Nevýhodou této techniky je to, že informace mohou být špatně interpretovány nebo špatně pochopeny. Není zde přítomen žádný pracovník, aby odpovídal na otázky lidí. Není zajištěn sběr připomínek.

- **Reklamy a inzeráty**

Jedná se o inzeráty umístěné v denním tisku za účelem oznámení záměru, data a místa veřejných projednávání nebo jiných aktivit. Je to potenciálně levná forma informování s dosahem na místní veřejnost. V závislosti na použitých periodikách je velký potenciál zasáhnout velké množství lidí, ovšem informace dostanou jen ti, kteří čtou použitý tisk. Takto může být šířeno pouze limitované množství informací. Nevýhodou také je, že se mohou vyskytnout problémy s nedostatečnou kontrolou editora a špatnou interpretací některých informací novináři.

- **Místní, regionální tisk**

Článek publikovaný v místním nebo regionálním tisku za účelem rozšíření informací o navrhovaných aktivitách. Výhodou je potenciálně levná forma informování s dosahem na místní veřejnost. Nevýhodou je, že oběh může být omezen, mohou se vyskytnout problémy s nedostatečnou kontrolou editora a špatnou interpretací některých informací novinářů.

- **Národní tisk**

Článek publikovaný v národním tisku za účelem rozšíření informací o navrhovaných aktivitách má potenciál oslovit velmi širokou veřejnost. I přesto, že aktivita může mít národní rozměr, zájem médií publikovat informace může být velmi omezený.

- **Televize a rádio**

Použití televize nebo rozhlasu za účelem rozšíření informací má potenciálně velký dosah. Lidé mohou být více ochotni získat informace z vysílání než číst letáky nebo brožury. Samotné vysílání je ale pro kvalitní rozšíření nedostatečné. Musí být umožněny i jiné, rozsáhlejší a obsažnější zdroje informací k tématu. Nevýhodou také zůstává, že tato forma informování je poměrně nákladná.

3.4.2 Informování se zpětnou vazbou

- **Interaktivní výstavy s přítomností pracovníka**

Výstavy nebo informační tabule vystavené na veřejných místech, kde je přítomen specialista na problematiku, který podává doplňující informace, odpovídá na otázky a přijímá komentáře. Lze modifikovat a místo pracovníku umístit knihu

připomínek. Lidé mohou navštívit výstavu v příhodném čase. Grafické prezentace, pokud jsou použity, jim mohou pomoci vizualizovat si navrhovaný záměr. Může být dosaženo přímého osobního kontaktu. Lze zaměřit na konkrétní cílovou skupinu podle umístění výstavy. Vyžaduje však velké nasazení organizátora, což je časově velmi náročné. Může přitáhnout pozornost jen příznivců nebo odpůrců návrhu a nikoliv třetích stran, čemuž lze do jisté míry zabránit vhodným umístěním výstavy.

- **Telefonní linka s přítomností pracovníka**

Telefonní číslo umožňuje občanům zavolat pro získání informací, klást otázky nebo sdělit připomínky. Lze modifikovat jako HOT LINE bez přítomnosti pracovníka pouze ke sběru připomínek. Telefonní linka s přítomností pracovníka je vhodnou formou získávání připomínek od zainteresovaných stran. Je neosobní, a proto snadnější pro lidi zúčastnit se a podat připomínky. Diskuse po telefonu nemusí být tak kvalitní jako tvář v tvář. Přítomný pracovník nemusí mít schopnosti nutné pro podávání odborných informací.

- **Internet**

Webová stránka na Internetu k zajištění informací a zároveň zpětné vazbě - sběru připomínek. Péče musí být věnována zejména aktualizování informací. Mohou být vyvinuty i více interaktivní formy zapojení jako on-line fóra a diskusní skupiny. Oslovená veřejnost je potenciálně globální. Náklady jsou redukovány, protože nezahrnují tisk ani poštovné. Velmi vhodná metoda pro ty, kdo mají přístup k Internetu, ale ne všechny zainteresované skupiny budou mít přístup k Internetu, a proto musí být použity doplňující techniky rozšiřování informací.

- **Veřejná projednání**

Setkání zainteresovaných nebo dotčených skupin, aby byly prezentovány a vyměněny informace a pohledy na návrh. Jestliže je správně vedeno, může zajistit užitečný způsob setkání různých zainteresovaných skupin (stakeholders). Demonstruje otevřenost obce, města či regionu k setkání s dalšími zainteresovanými skupinami. Protože se jeví jako jednoduchá technika, může být jednou z nejobtížnějších.

- **Ankety, dotazníky, interview, sociologické průzkumy**

Zahrnuje v sobě velké spektrum technik na získání informací a názorů. Může být veden jako strukturovaný rozhovor tvář v tvář nebo telefonem, případně zaslán poštou. Má potenciál získat připomínky od lidí, kteří by se nezúčastnili veřejného projednání nebo nezapojili prostřednictvím jiných technik. Dobře navržený průzkum nebo dotazník

může získat velmi podrobné připomínky nebo identifikovat existující znalosti a pozice. Nevýhodou je, že může mít velmi nízké procento odpovědí. Odpovědi nemusí být reprezentativní a mohou reflektovat jen momentální názory. Názory se mohou změnit. Příprava a vedení dobrého dotazníku může být velmi časově a finančně náročná.

3.4.3 Zapojení a konzultace

- **Workshopy, semináře, diskusní fóry (Plánovací víkendy)**

Setkání pro limitovaný počet účastníků, který může být použit k rozšíření podkladních informací, detailní diskusi nad tématy a řešení problémů. Modifikace na diskusní fóra spočívá ve větším počtu účastníků a je zaměřena spíše na vyjasnění pozic a testování reakce veřejnosti. Může zajistit otevřenější výměnu myšlenek a vzájemné porozumění rozdílných pozic. Užitečný pro projednávání komplexních technických témat. Umožňuje hlubší rozbor otázek. Může být zaměřeno na specifickou cílovou skupinu. Diskusní fóra rychle zjistí případnou reakci veřejnosti. Aby byl maximálně efektivní, musí být počet účastníků velmi omezen, a proto je obtížné zajistit reprezentaci všech názorů.

- **Informační centrum spojené s připomínkováním (Otevřený dům)**

Zainteresované skupiny jsou vyzvány k návštěvě určeného místa, získat informace neformálním způsobem a podat připomínky. Může být kombinováno s výstavkou a knihou připomínek, případně dalšími technikami. Velmi efektivní způsob informování veřejnosti a dalších zainteresovaných skupin. Může být navštíveno v čase příhodném pro návštěvníky a umožňuje klást otázky zaměstnancům. Příprava a vedení takového informačního centra může stát velké množství času a peněz.

3.4.4 Spoluúčast při rozhodování

- **Občanská poradní komise, komise Rady města, výbory zastupitelstev**

Občanská poradní komise je malá skupina lidí reprezentující specifické zájmy nebo oblasti odbornosti, která se setkává k diskusím nad návrhem. Může se zabývat určitými otázkami v detailech a jejich komplexnosti a učinit rozhodovací proces transparentním. Jinou variantou je členství v komisích nebo výborech zřizovaných při orgánech obce na základě zákona o obcích. Toto členství zdůrazňuje pocit důvěry. Nevýhodou je, že ne všechny zájmy mohou být reprezentovány a že vyžaduje velký závazek od účastníků. Je to dlouhodobý proces, a tedy vyžaduje více zdrojů než jiné metody.

- **Reálné plánování (Planning for real)**

Komunitní model je vyvinut k identifikování problémů. Umožňuje komunitě kontrolovat a připravit program jednání, umožňuje zapojení bez potřeby zvláštních verbálních nebo písemných schopností. Komunita si musí být vědoma všech vnějších tlaků. Model musí mít přímou souvislost s realitou.

- **Občanské poroty**

Skupina občanů je vybrána, aby s větší či menší autoritou posoudila určitou otázku. Jsou vyslyšáni svědci, podávány expertízy. Je vypracována zpráva, která zohledňuje i odlišné pozice. Může projednat otázky relativně detailně a v relativně krátké době. Nevýhodou je, že nemusí být reprezentovány všechny názory. Omezený čas může způsobit, že nebudou členy poroty dostatečně posouzeny všechny získané informace.

3.4.5 Rozhodovací pravomoci veřejnosti

- **Referendum**

Technika nejvyššího zapojení veřejnosti, kdy je rozhodovací proces cele svěřen veřejnosti. Výhodou je to, že je to technika přímé demokracie, která činí rozhodnutí maximálně transparentním. Je však velmi snadno manipulovatelné z hlediska formulování otázky a také velmi nákladné na čas a finance.

Z výše popsaných technik je zřejmé, že teoreticky existuje mnoho možností, jak zapojit veřejnost v jednotlivých fázích plánovacího procesu. V praxi je ale nutné jednotlivé techniky přizpůsobit místním podmínkám, možnostem financování z místních zdrojů, povaze a zvykům místního obyvatelstva a jejich zaujetí pro danou věc či vzájemným vztahům.

3.5 Teoretické předpoklady pro praktickou část

Autorka v předchozích kapitolách stanovuje, že informací o udržitelném rozvoji a o uplatňování principů MA21 je dostatek. Existují návody, příručky, odborné popisy aplikace, příklady zdařilých projektů aj. Začátečník i pokročilý uživatel nalezne informace, které jsou vytvořeny jemu na míru. Díky tomuto „informačnímu aparátu“ ví obec, město i region dostatek informací, které může využít při komunitním plánování.

Pro participaci veřejnosti existuje velké množství technik zapojování veřejnosti. Jsou popsány výhody a nevýhody jednotlivých technik. Město si může vybrat od těch nejjednodušších po složitější a efektivně je kombinovat při participaci veřejnosti v plánovacích procesech.

Nelze předpokládat, že obyvatelé města mají široké povědomí o problematice udržitelného rozvoje a MA21. Proto by město mělo vytvářet informační kampaně. Jen tak obyvatelé porozumí základním otázkám a tím i přeberou určitý díl zodpovědnost na rozvoji města. Město také zajišťuje kvalitní informační služby pro veřejnost. Mělo by informovat o úspěších, ale i neúspěších. Informace by neměly podléhat politickému cyklu, neměly by být zkreslovány. Komunikace mezi úřady a obyvateli by měla být na velmi vysoké úrovni.

Na základě výše uvedených závěrů, tedy na základě celé teoretické části, autor práce stanovuje čtyři předpoklady pro praktickou část.

Předpoklad č.1

Město aktivně zapojuje občany, občanskou společnost, neziskové organizace, soukromý sektor a další subjekty do řešení problémů a plánovacích procesů. Tím posiluje jejich pocit sounáležitosti. Široká veřejnost má možnost pochopit funkci a přínos úřadů a zastupitelů.

Předpoklad č. 2

Při participaci veřejnosti v plánovacích procesech jsou využívány různé techniky zapojování na jednotlivých úrovních – od informování, informování se zpětnou vazbou, zapojení a konzultace, spoluúčast při rozhodování až po referendum.

Předpoklad č. 3

Díky vysokému informačnímu potenciálu úřadů je každý občan schopen získat dostatek informací, o které žádá. Proces poskytování informací je transparentní, otevřený a nemá na něj vliv politický cyklus. Tím je dosahováno komunikace mezi úřady a obyvateli na velmi vysoké úrovni.

Předpoklad č. 4

Město pořádá různé informační kampaně a další akce s cílem zajištění veřejného povědomí o udržitelném rozvoji a místní Agendě 21 pro širokou veřejnost, která tak přebírá určitý díl zodpovědnosti za rozvoj města. Obyvatelé jsou motivováni k tomu, aby se do procesu místní Agendy 21 aktivně zapojili.

V praktické části této diplomové práce bude stručně shrnuto, jak je těchto předpokladů dosahováno v autorem vybraných municipalitách. Potvrzení či vyvrácení předpokladů přispěje k dosažení cíle práce a k hlubší charakteristice role veřejnosti v plánovacích procesech.

4 Uplatňování veřejnosti v plánovacích procesech MA21 vybraných municipalit ČR

Pro tuto práci byly vybrány čtyři municipality – Hlinsko, Poděbrady, Mladá Boleslav a Litoměřice. Tyto obce se nacházejí v Oficiální evidenci místních Agend 21. (sledované při MŽP). V kategorii Mezi zájemci se nachází obec Hlinsko, v kategorii „D“ obec Poděbrady, v kategorii „C“ Mladá Boleslav a kategorie „B“ přísluší obci Litoměřice. V kategorii „A“ se v současné době nenachází žádná česká obec, proto z této kategorie nebyla vybrána žádná obec. Výběr obcí byl z databáze proveden zcela náhodně. S ohledem na rozsah práce bylo možné vybrat z každé kategorie pouze jednu vzorovou municipalitu. V kapitolách, které budou následovat, bude popsáno uplatňování veřejnosti v plánovacích procesech v těchto čtyřech municipalitách. Jako časový interval pro zkoumání realizovaných kampaní a akcí bude brán rok 2008. V závěrečné kapitole budou v souladu s cíli práce tyto aktivity srovnány a bude zjištěno, zda s pozicí ve vyšší kategorii souvisí i lepší a efektivnější participace veřejnosti. Práce také odpoví na otázku, zda obce pořádají pouze minimálně stanovený počet akcí se zapojením veřejnosti dle MA21. Nebo zda je počet projektů s participací veřejnosti odpovídá umístěním obce v kategorii – lepší kategorie = více projektů.

4.1 Charakteristika vybraných obcí

4.1.1 Hlinsko³⁸

Město Hlinsko má 10 209 obyvatel. Patří do okresu Chrudim a Pardubického kraje. Je to obec III. typu, zajišťuje tak pro své občany nejen samosprávu, ale i státní správu. Občané a turisté mohou využívat mnoho kulturních a sportovních zařízení. Mezi ty nejvyhledávanější patří historická čtvrť s názvem Betlém, která je součástí Souboru lidových staveb Vysočina. Hlinecké městské muzeum a galerie patří k nejstarším v Čechách, celoročně se zde pořádají výstavy výtvarného umění. Kulturní programy se pořádají také ve zdejší Orlovně (bývalé Komorní divadlo) - koncerty, divadelní představení, přednášky aj.

³⁸ Zpracováno na základě: *Město Hlinsko*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.hlinsko.cz/mesto>>.

Pro milovníky pohybu jsou v Hlinsku k dispozici městská sportoviště s fotbalovými hřišti, volejbalovými a tenisovými kurty, hřiště s umělými povrchy a zastřešenou plochou pro in-line. Místní krytý plavecký bazén nabízí kromě plavání služby fitness, sauny, squashe a solária. V letním období mohou návštěvníci využít přilehlé travnaté plochy ke slunění. Populárním sportem se stává turistika a cykloturistika. Hlinskem prochází několik značených turistických a cykloturistických tras, které směřují do klidné přírody, ale také Vás přivedou k přírodním atraktivitám a kulturním památkám.

V zimním období Hlinsko nabízí návštěvu lyžařského areálu s půjčovnou lyží a snowboardů. Při nedostatečné pokrývce sněhu je využíváno umělého zasněžování. Díky osvětlení je v provozu i večerní lyžování. Rovněž běžecké tratě v okolí města jsou pravidelně upravované. Zimní radovánky jsou každý rok zpříjemňovány tradičním masopustním průvodem, který je charakteristický pro místní část Hlinska - Blatno.

V Hlinsku jsou 3 mateřské školky, 3 základní školy, gymnázium a základní umělecká škola. Dále zde funguje Dům dětí a mládeže a zájmové spolky a sdružení. Ze sportu to jsou především fotbalový klub FC Hlinsko a hokejový klub HC Hlinsko.

4.1.2 Poděbrady³⁹

Město Poděbrady leží v malebné Polabské nížině na řece Labi 50 km východně od hlavního města při dálnici D11. Nadmořská výška 190 m n.m. řadí Poděbrady mezi nejteplejší místa v republice s nejstabilnějším počasím. Město má 13 400 obyvatel a přibližně stejné množství pacientů a návštěvníků město každoročně navštíví. O Poděbradech lze v krátkosti uvést, že jsou lázeňským městem ležícím v Polabské nížině uprostřed přívětivé přírody na obou březích Labe. K prohlídce láká lázeňský park, který se rozkládá od autobusového a železničního nádraží směrem k náměstí Jiřího a jehož část před nedávnem prošla rozsáhlou rekonstrukcí.

Pozornosti návštěvníků určitě neujde jezdecký pomník krále Jiřího od sochaře Bohuslava Schnircha. Dominantou města je ovšem zámek. Jeho předchůdce, raně gotický vodní hrad, zde stával už ve 13.století. Dnes každého vítá vstupní brána ze 16. století s erbem císařské orlice a znaky českého a uherského království. Na druhém zámeckém nádvoří je přístupný Památník krále Jiřího s mnoha historickými zajímavostmi a lapidáriem v hradním sklepení. Uličkou Na Dláždění lze dojít k budově

³⁹ Zpracováno na základě: *Město Poděbrady*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL:

<<http://www.mesto-podebrady.cz/>>.

Kulturní a informační centrum. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL:

<<http://www.ipodebrady.cz/kulturni-a-informacni-centrum.html>>.

Polabského muzea s mnoha bohatými sbírkami. Za návštěvu stojí sousední proboštský kostel Povýšení sv. Kříže. Svůj půvab má Havířský kostelík, který zájemci naleznou při cestě k poděbradské jízdárně.

Objevy minerálních uhličitých pramenů daly podnět k založení lázní, známých u nás i v zahraničí svou specializací na léčbu srdečních a cévních onemocnění. V téměř stoleté tradici dnes pokračují Lázně Poděbrady a.s. Ze třicátých let minulého století pochází známý a stále platný slogan "Na srdce jsou Poděbrady".

V Poděbradech se každoročně pořádá celá řada pravidelných kulturních, společenských a sportovních aktivit, které si nacházejí stále větší okruh příznivců. K rekreaci a vodním sportům láká areál přírodního koupaliště Jezero. Široká a pestrá je paleta nabídky ubytování a stravování. Pěšky nebo na kole lze navštívit romantický soutok Labe s Cidlinou.

4.1.3 Mladá Boleslav⁴⁰

Mladá Boleslav je město s bohatou historií a široce rozvinutým průmyslem. Nejstarší historie města sahá asi do poloviny 10. století, kdy zde za vlády Boleslava II. vzniklo přemyslovské hradiště Nový Boleslav, které přetrvalo až do roku 1262. Ve více jak tisícileté historii města se střídala období vzestupu i úpadku. Od konce 15. století do počátku 17. století bylo město významným centrem Jednoty bratrské. To se příznivě projevilo ve školství, architektuře i úrovni společenského života.

Velký význam pro další rozvoj města měly v 19. století stavby železnice, silnice a výstavba továrny Laurin & Klement, která vyráběla nejdříve jízdní kola a motocykly a v roce 1905 vyrobila i svůj první automobil. V roce 1925 se stala součástí Škodových závodů a dnes je významnou částí koncernu Volkswagen. Právě historie i současnost automobilky významně přispěly k proslulosti města i za hranicemi České republiky.

V současné době je Mladá Boleslav městem, které zajišťuje hospodářský rozkvět a zaměstnanost nejen svým obyvatelům, ale i celému mladoboleslavskému okresu a středočeskému kraji. Podle údajů statistického úřadu žije v Mladé Boleslavi 43 399 obyvatel v průměrném věku 38,2 let. Míra nezaměstnanosti činí 3,82%, což je po Praze nejnižší nezaměstnanost v celé České republice. To je dáno díky společností Škoda Auto a. s., která zde sídlí a představuje největšího zaměstnavatele ve městě.

⁴⁰ Zpracováno na základě: *O městě*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz.o-meste/>>.

4.1.4 Litoměřice⁴¹

Město Litoměřice se nachází v severní části České republiky, asi 60 km severně od hlavního města Prahy, na soutoku řek Ohře a Labe. Ve městě žije 25 687 obyvatel, z toho 16 266 je jich v produktivním věku. Město leží v Ústeckém kraji. K zajímavostem města patří např. jeho náměstí, které rozlohou cca 1,8 ha patří k největším v Čechách a svůj tvar získalo po roce 1228 za Přemysla Otakara I.

Velmi rozsáhlé je i podzemí města. Sklepy, někde i o třech podlažích, jsou propojeny sítí chodeb. Svou délkou cca 3 km patří k nejdelším v Čechách. Část tohoto podzemí, v délce 366 m, je zpřístupněna ve formě lapidária Okresního vlastivědného muzea. Při příjezdu do města každého upoutají také městské hradby. Původní hradební systém byl vybudován v gotickém stylu za vlády Karla IV. Byl vybaven baštami, z nichž jedna sloužila jako věžeňská kaple, kde působil jako ministrant i později proslulý lupič Václav Babinský. Dnes je zde restaurace "Bašta". Další z dochovaných bašt sloužila od poč. 18. století jako vězení a mučírna. Dnes je zde sídlo CHKO České středohoří. Dnešní obvod hradeb je dlouhý cca 1 800 m. Z městských bran, které byly čtyři, se nedochovala žádná. Byly zbořeny v souvislosti s novou výstavbou města v polovině 19. století.

4.2 Participace veřejnosti v rámci MA21 v obci Hlinsko

4.2.1 Vymezení kategorie „Zájemci“⁴²

Kategorie zájemci má především postihnout zájem obce, města či regionu o proces MA21 jako takový, aniž by u nich zatím docházelo k vytváření jakýchkoliv formálních struktur či procesů. Smyslem přistoupení k této kategorii je být informován o tom, co MA21 vlastně obnáší, o novinkách, příkladech dobré praxe a podobně. Jde o jakýsi startovací bod, kde se lze s MA21 seznámit a následně rozhodnout, zda je MA21 pro daný region či obec to pravé, co pomůže zvyšovat kvalitu života.

Město vstoupilo do evidence místních Agend 21. 11. 2007. Splnilo nutná kritéria pro zahrnutí do kategorie Zájemci označované jako nultá nebo startovací. Daná kritéria jsou následující.

⁴¹ Zpracováno na základě: *Vítejte v Litoměřicích*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.litomerice.cz/cz/>>.

⁴² Zpracováno na základě *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. [online]. [cit. 2009-02-09]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/\\$File/nszm_PriručkaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement](http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/$File/nszm_PriručkaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement)>.

KRITÉRIUM č. i: Zájem o zápis do evidence MA21**KRITÉRIUM č. ii: Kontaktní osoba MA21****KRITÉRIUM č. iii: Zpětná vazba o stavu MA21**

Město potvrdilo svůj zájem o zapojení se do procesu MA21 tím, že vyplnilo registrační formulář do Databáze MA21. Dále stanovilo kontaktní osobu (oficiálně jmenovaného koordinátora pro MA21 ve městě Hlinsku. Kontaktní osobou a koordinátorem je v současné době Roman Álvarez. Zpětná vazba o stavu MA21 dokládá trvajícím zájem municipality o zařazení do Databáze MA21 minimálně na úrovni „Zájemce“. Toto kritérium v rámci databáze aktualizuje CENIA. Za minimální zprávu o stavu MA21 se na úrovni zájemce považuje zaslání informativní zprávy adresované agentuře CENIA (min. jednou za kalendářní rok) a v případě potřeby aktualizace informací v registračním formuláři. Všechna kritéria pro kategorii Zájemci obec splnila.

4.2.2 Popis jednotlivých akcí realizovaných v rámci MA21 v Hlinsku

V roce 2008 město Hlinsko realizovalo velký počet akcí se zapojením veřejnosti. Akce, které město uskutečnilo už jako „Zájemce“ v oficiální databázi místních Agend 21 byly tyto níže uvedené.

- **Turnaj ve squashi** – Tato akce se konala dvakrát v roce 2008. Byla to první akce v rámci MA21, kterou město vykázalo a zúčastnilo se jí 54 obyvatel.
- **Město v květech** – Cílem této akce bylo vyhlášení nejhezčích zahrádek a květinových výzdob balkónů a oken.
- **Čarodějnice 2008** – Na této akci se podílelo město Hlinsko, spolu s hasiči, Domem dětí a mládeže a dalšími subjekty. Počet účastníků město odhaduje na 1 200.
- **Týden pro neziskový sektor 2008** – Během této akce se představili zástupci dvanácti neziskových organizací z oblasti sociální, kulturní a ochrany přírody, kteří připravují programy pro mládež, rodiny s dětmi, seniory nebo pro ty, kteří se ocitli v nepříznivé situaci.
- Kampaně **Den Země** (350 účastníků), **Evropský týden mobility** (100 účastníků - cyklistů), **Den bez aut** a **Den proti úrazům – Bezpečné prázdniny** (cca 3 000 účastníků).

- **Komunitní plán sociálních služeb** – Ten město Hlinsko vytváří od roku 2008. Jedná se totiž o dlouhodobý proces, založený na spolupráci profesních organizací a široké veřejnosti, který pomáhá zlepšovat síť a kvalitu sociálních služeb v Hlinsku. Už nyní si obyvatelé Hlinska mohou na internetových stránkách města přečíst, co komunitní plánování je, jak jim pomůže a proč by se měli do této akce připojit. Mohou se dočíst, že jsou to právě oni, kteří současný stav sociálních služeb znají nejlépe. Právě pro je nepostradatelnou součástí jejich každodenního života. Oni mohou nejlépe popsat problémy, které trápí je samotné nebo jejich okolí. Město udává, že názor občanů je pro celý proces komunitního plánování velice důležitý. Vyjádření občanů je ale důležité i pro ně samotné. Nikdy totiž nemohou vědět, co se může stát a kdy budou tyto služby potřebovat. Těmito slovy je zajištěna dostatečná motivace obyvatel, na kterou mnohé obce zapomínají. Při snaze vše popsat a vykreslit zapomínají na to nedůležitější – proč by se měl obyvatel města komunitního plánování zapojit.

Níže jsou uvedeny fotografie ze Dne proti úrazům – Bezpečné prázdniny. Město Hlinsko má tyto fotografie na svých stránkách uveřejněny i když pro něj, pro „Zájemce“, nejsou stanovena žádná podmínky pro dokazování realizace akcí. Z obrázků je patrné, že byly zapojeny všechny věkové kategorie obyvatel.

Obrázek 2 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 – zapojení dětí
Zdroj: <<http://www.hlinsko.cz/fotogalerie?id=13&strana=1>>.

Obrázek 3 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 – zapojení mládeže

Zdroj: <<http://www.hlinsko.cz/fotogalerie?id=13&strana=1>>.

Obrázek 4 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 - zapojení dospělých

Zdroj: <<http://www.hlinsko.cz/fotogalerie?id=13&strana=1>>.

I přes to, že je dané město pouze v kategorii „Zájemce“, jeho participace veřejnosti je realizována na vyšší úrovni, než je vyžadováno dle kritérií. V této oblasti město rozhodně není začátečník. Nyní město plánuje druhou rozsáhlejší akci v rámci místní Agendy 21, která se bude týkat komunitního plánování v rámci 10P. 10P je zkratka od deseti největších problémů, které se v Hlinsku nacházejí. Další akcí se zapojením veřejnosti, kterou má město úspěšně za sebou, je veřejné projednání dokončení vzhledu Poděbradova náměstí a veřejné projednání problematiky zdrojů vody pro město.

4.3 Participace veřejnosti v rámci MA21 v obci Poděbrady

4.3.1 Vymezení kategorie „D“⁴³

Členství v kategorii „D“ vyžaduje realizaci aktivit, založených na principu partnerství, a také vytvoření organizačního zázemí na straně města. Určení někoho, kdo bude oficiálním koordinátorem MA21 (může to být úředník, politik či pověřené sdružení občanů). Tímto koordinátorem je ve městě Poděbrady Ing. Lucie Kurková. MA21 musí být na této úrovni naplňována konkrétním obsahem, což s sebou přináší komunikační a manažerské postupy, jako je např. aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování, rozhodování a realizace významných opatření, jež se dotýkají života občanů nebo spolupráce s občanským a podnikatelským sektorem při jejich tvorbě.

KRITÉRIUM č. 1: Organizační struktura MA21

Organizační struktura MA21 dokladuje jasnou a přehlednou strukturu řízení procesu MA21 v daném místě, včetně odpovědných osob. Fungující organizační struktura je nezbytným předpokladem pro zdárný průběh MA21. Město dále ustanoví politika zodpovědného za proces MA21, které není pouze formálním krokem, je nezbytným předpokladem kvality MA21. Koordinátor MA21 je klíčovou postavou procesu. Pro ulehčení jeho práce a zvýšení pravomocí je důležité jeho oficiální jmenování (zakotvení ve struktuře úřadu města/obce popřípadě v rámci pověřené organizace). V praxi se osvědčilo má-li koordinátor MA21 plný pracovní úvazek.

Dalším ukazatelem je existence neformální skupiny pro MA21. Tento koordinační orgán celého procesu je důležitý pro jeho transparentnost a reprezentativnost. Je doporučeno jej ustanovit ze strany orgánů obce. V rámci kategorie „D“ je požadována „pouze“ existence neformální skupiny.

V Poděbradech na základě výše jmenovaných požadavků jsou stanoveny pracovní pozice: politik MA21 a koordinátor MA21. Ve výboru MA21 je třicet členů, mezi ně patří úředníci, zástupci politických klubů, zastupitelé, ředitelé klíčových soukromých firem ve městě a zástupci neziskových organizací.

⁴³ Zpracováno na základě *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. [online]. [cit. 2009-02-09]. Dostupné z [http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/\\$File/nszm_PriruckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement](http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/$File/nszm_PriruckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement).

KRITÉRIUM č. 2: Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum udržitelného rozvoje/MA21 aj.)

Práce s veřejností je základním pilířem procesu MA21. Její úspěšnost je v krátkodobém časovém horizontu poměrně obtížně doložitelná, proto se v tomto případě soustředíme zejména na „kvantitativní důkaz“. Plánování s veřejností může mít různou podobu – akční, komunitní, strategické. Jedná se o aktivity založené na diskusi, shromažďování a aktivní práci s názory a náměty občanů. **Limitem pro splnění jsou minimálně 2 plánovací akce** výše zmíněného charakteru ročně.

KRITÉRIUM č. 3: Prezentace činností a výstupů MA21

Prezentace činností a výstupů MA21 představuje základní argument, že proces je aktivní a dále se rozvíjí. Aktivní výměna zkušeností, informací a příkladů dobré praxe mezi místními Agendami 21 a vůči zapojeným i nezapojeným aktérům je důležitá pro osvětu a celkový kvalitativní rozvoj zmiňovaných procesů.

Město by mělo aktualizovat své webové stránky a informace o MA21 v nich obsažené. Internet je stále rozšířenějším médiem. Sdělování informací prostřednictvím webu je navíc levné a efektivní. Pro prezentaci MA21 je vhodné vytvořit zvláštní webovou stránku popř. podstránku úřadu či organizace pověřené koordinací procesu MA21, kde budou průběžně zveřejňovány aktuální informace o probíhajících aktivitách. V místních, regionálních nebo celostátních médiích jsou uveřejňovány zprávy o MA21. Zahrnuty mohou být veškeré typy médií (tisk, rozhlas, TV, internet).

Vedle oficiálních internetových stránek města existují i ty, které informují o MA21 a o projektech Zdravého města. Jsou to stránky <http://www.strplan.mesto-podebrady.cz/>. V současné době nejsou úplné a město je bude průběžně zlepšovat a doplňovat v souvislosti s jeho případným postupem do vyšší kategorie.

KRITÉRIUM č. 4: Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru

Partnerství je základním pilířem MA21. Spoluprací se rozumí např. společné projekty, aktivní účast na akcích a spolupráce při jejich přípravě nebo aktivní účast

v rámci pracovní skupiny pro MA21. Do aktivit v rámci MA21 město zapojuje zástupce občanského sektoru a podnikatelského sektoru. Toto zapojování zástupců obou sektorů do aktivit/akcí/projektů musí dokladovat. **Limitem pro splnění jsou minimálně dvě společné aktivity za rok.** V rámci databáze se dokládá spolupráce s podnikatelským a občanským sektorem. Zapojení sektoru veřejné správy je základním východiskem procesu MA21 a není proto nutné jej v rámci tohoto kritéria samostatně dokladovat.

4.3.2 Popis jednotlivých akcí realizovaných v Poděbradech za rok 2008

Město Poděbrady se nachází o jednu kategorii v oficiální databázi MA21 výše, než město Hlinsko. Proto autor předpokládá, že v tomto městě bude větší kvalita i kvantita akcí se zapojením veřejnosti. Město Poděbrady realizovalo v roce 2008 níže uvedené akce.

- **Evropský týden mobility** – Během 16. – 22. září byly realizovány jednotlivé akce jako Děti a Městská policie, Rodinný cyklovýlet a závody v koloběžkách. Dále výtvarná soutěž „Cyklista 2008“ na téma Jak má být správně vybaven cyklista a jeho kolo na cestu nebo např. „Minijízda zručnosti pro žáčky mateřských škol“ za asistence Městské policie, kdy se žáci seznámili s důležitostí používání bezpečnostních helem. Těchto akcí se v rámci týdne mobility uskutečnilo devět. V tiskové zprávě Národní sítě Zdravých měst tyto akce popsány nejsou. Je tam ale uvedena podle autorky málo významná akce a to, že žáci základních škol T. G. Masaryka a základní školy Na Valech, kteří přijedou do školy na kole, obdrží malou odměnu. Níže jsou uvedeny fotografie z těchto akcí.

Obrázek 5 Děti a Městská policie, akce pořádané v rámci Evropského týdne mobility
Zdroj: <<http://www.strplan.mesto-podebrady.cz/clanek.php?ID=101>>.

Obrázek 6 Rodinný výlet, akce pořádaná v rámci Evropského týdne mobility
Zdroj: <<http://www.strplan.mesto-podebrady.cz/clanek.php?ID=101>>.

- **Den Země** – Den Země se v Poděbradech slavil od pondělí 21.4. do neděle 27. 4. 2008. V rámci těchto oslav bylo připraveno mnoho zajímavých akcí jako např. Sběr odpadků, Děti z poděbradských MŠ se učí třídit odpad, Ekologický program nejen pro školní družiny, Velká oslava Dne Země na Jiřího náměstí, Vysazování nových stromů ve Školní ulici či Vypuštění uzdravených zvířat zpět do přírody. Doprovodných akcí se zapojením veřejnosti se konalo v rámci oslav Dne Země celkově sedmnáct.

V rámci těchto dvou akcí město Poděbrady realizovalo 28 akcí, čímž touto hodnotou překonalo počet akcí, které se konaly v Hlinsku.

4.4 Participace veřejnosti v rámci MA21 v obci Mladá Boleslav

4.4.1 Vymezení kategorie „C“⁴⁴

Vyžaduje zejména propracovanější organizační strukturu, hlubší politické zastřešení a vyšší míru aktivní účasti obyvatel na aktivitách MA21. Nedílnou součástí je ustavení oficiálního orgánu samosprávy pro MA21 a schválení oficiálního dokumentu přihlášení se k MA21 v podobě deklarace, charty apod. Významná jsou také pravidelná setkání na veřejném fóru, kde má kterýkoli z občanů dané lokality možnost diskutovat o věcech veřejných. Je přitom velmi důležité, jak dobře se podaří propojit jednotlivé

⁴⁴ Zpracováno na základě *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. [online]. [cit. 2009-02-09]. Dostupné z [http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/\\$File/nszm_Priru_ckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement](http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/$File/nszm_Priru_ckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement).

oblasti života v místě a jejich představitele - politickou reprezentaci, místní podnikatele, občanská sdružení a spolky a další.

KRITÉRIUM č. 5: Oficiální orgán samosprávy pro MA21

Na rozdíl od kritéria č. 1 se zde jedná o skutečně oficiální orgán pro řízení MA21 zřízený a jmenovaný radou nebo zastupitelstvem města/obce, který bude sledovat postup MA21.

KRITÉRIUM č. 6: Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)

Toto kritérium je deklaratorním přihlášením se k principům MA21 orgány obce. Může se jednat o vlastní deklaraci, popř. přijetí mezinárodních dokumentů typu Aalborgské charty nebo Lisabonské výzvy. Zastupitelstvo města schválí navržený dokument k MA21.

KRITÉRIUM č. 7: Informace, vzdělávání a osvěta k udržitelnému rozvoji a MA21

Průběžné vzdělávání v oblasti MA21 je velice důležité pro osvětu jednotlivých aktérů v procesu. Pořádání osvětových akcí a zejména vzdělávání zajišťuje částečný odborný vhled do sledované problematiky.

Komunitní kampaně představují jeden ze základních a účinných nástrojů pro aktivizaci veřejnosti a její zapojení do procesů v municipalitě. Proto má město pořádat osvětové kampaně k udržitelnému rozvoji jako je Den Země, Evropský týden mobility apod. **Limitem pro splnění je pořádání minimálně jedné kampaně za rok.**

Dále město realizuje osvětové akce k udržitelnému rozvoji, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň). Zde se jedná především o seminární nebo přednáškovou formu osvěty. V rámci tohoto ukazatele nelze vykazovat zapojení a vzdělávání veřejnosti formou kampaní. **Limitem pro splnění je pořádání minimálně jedné akce tohoto typu za rok.**

KRITÉRIUM č. 8: Sledování a hodnocení procesu MA21

Sledování a hodnocení procesu MA21 na základě pravidelné zprávy (může se opírat např. o vyhodnocení Kritérií MA21 nebo o projednání komunitního plánu v radě nebo zastupitelstvu města/obce) je nezbytným předpokladem politické podpory a průhlednosti procesu. Nejvhodnějším postupem je projednání pravidelné zprávy o MA21 v orgánech města (rada nebo zastupitelstvo) s následným usnesením (schvalovacím nebo beroucím na vědomí).

KRITÉRIUM č. 9: Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy

Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy je velmi důležitá a je potřebným signálem zejména vůči neziskovému sektoru a dalším subjektům. Město schválí finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z komunitního plánování radou nebo zastupitelstvem města/obce (možno jednorázová i systematická podpora).

KRITÉRIUM č. 10: Pravidelné veřejné fórum udržitelného rozvoje/MA21 k celkovému rozvoji města

Cílem veřejného fóra je zapojit do procesu MA21 co nejširší spektrum cílových skupin a projednat všechny oblasti života municipality (doprava, životní prostředí, vzdělávání atp.). Limitem pro splnění je pořádání fóra tohoto typu 1 x ročně.

Koordinátorem pro MA21 v Mladé Boleslavi je paní Helena Bubnová, zodpovědným politikem pro MA21 byl ustanoven Mgr. Jan Smutný. Dokument k MA21 byl zastupitelstvem obce schválen 18. 12. 2003. Neformální skupina pro MA21 je složena z náměstka primátora, z řad úředníků, z členů neziskových organizací (např. občanské sdružení Strom života, klub Univerzity III. věku) nebo také učitel Střední zdravotnické školy či zdravotní sestra.

4.4.2 Popis jednotlivých akcí realizovaných v Mladé Boleslavi za rok 2008

Statutární město Mladá Boleslav, která se nachází v kategorii „C“ dle oficiální databáze místních Agend 21, připravilo pro své občany v roce 2008 široké spektrum akcí, do nichž se občané mohli zapojit. Dostatek akcí bylo realizováno pro děti, pro matky na mateřské dovolené, pro rodiny s dětmi, pro seniory a například i pro kojence. Na další stránce je uveden výčet těchto akcí se zapojením veřejnosti.

- **Mladoboleslavské dny zdraví** – Mladoboleslavské dny zdraví se konaly ve dnech 6. – 10. října. Této akce se zúčastnilo přibližně 550 – 700 účastníků (plakát, lákající veřejnost na tuto akci je uveden v příloze č. 3). V rámci této akce bylo uspořádáno pět dílčích akcí: **Řecký večer** v městském divadle (80 účastníků), soutěž základních škol v poskytování první pomoci (130 dětí), **Hrou proti AIDS** (100 dětí), **měření krevního tlaku** (70 lidí) a **plavání kojenců v bazénku** (cca 20 lidí). Dny zdraví jsou dle koordinátorky Heleny Bubnové velmi náročnou akcí, ale zato zájem veřejnosti je velká. Stejně tak tomu je i při Dni Země.

- **Den Země** – Den Země se konal ve dnech 20. – 25. dubna. Některé doprovodné akce začínaly už 8. dubna a končily 30. dubna. Spolu s magistrátem města Mladá Boleslav ho tuto akci pořádalo i Ekocentrum Klenice a Dům dětí a mládeže Mladá Boleslav. V rámci tohoto dne se pořádal velký počet dílčích akcí. Mezi tyto akce patřily např. **Úklid chráněného území Radouč** (studenti Střední ekonomické školy uklízeli spolu s veřejností náhorní plošinu chráněného území Radouč, pro účastníky bylo připraveno drobné občerstvení), podobná akce byla **Úklid biokoridoru**, dále **Obnova vodních a mokřadných ekosystémů v praxi** (Přednáška od hydrologa Ing. Martina Duška pro širokou veřejnost, která měla za cíl seznámit občany s regulacemi vodních toků a s managementem vody v krajině), **Výroba ručního papíru** (Ze starého papíru měli lidé možnost vyrobit papír nový, který je možno použít na výrobu originálních přání a pozvánek. Při výrobě byly používány sušené květiny, bylinky, vonné esence, provázky a další zajímavé příměsy), **akce Biomy a biotopy ve světě, v ČR a na Mladoboleslavsku** (přednáška botanika a ekologa RNDr. Václava Petříčka), akce **Žabí koncert v Nepřevázce** (Jednalo se o odpolední vycházku do přírodního parku Chlum, kde odborní průvodci ukazovali veřejnosti zajímavé lokality a místa, kde se rozmnožují obojživelníci a veřejnost si mohla i poslechnout nezapomenutelný veřejný žabí koncert. Jako sboristky byly pro pobavení na plakátu inzerující tuto akci uvedeny jako sboristky rosnička zelená, ropucha zelená a skokan štíhlý.). Další dílčí samostatnou akcí byla tzv. **Činnostní stezka**. Jednalo se o soubor dvaceti panelů týkajících se témat Týdne Země. Podtitul této akce zněl Svět na talíři aneb jak se skrze své jídlo a pití dotýkáme světa. Každý panel obsahoval úkol vybízející k činnosti i řešení rozličných úkolů. V rámci této aktivity byly uspořádány přednášky pro učitele a žáky základních škola, ekojarmark a výtvarné soutěže. Leták lákající na tuto akci je uveden jako příloha č. 4. Na všechny akce byla vstup

pro veřejnost zdarma. Počet akcí autorka práce vyčíslil na čtrnáct. Na následující straně jsou uvedeny fotografie z některých z akcí.

Obrázek 7 Úklid chráněné oblasti Radouč v rámci Dne Země, Mladá Boleslav
Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

Obrázek 8 Výroba dárků z odpadu v rámci Dne Země, Mladá Boleslav
Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

- **Komunitní plánování – 10P Mladé Boleslavi 2008** - Akce, ve které bylo zapojeno široké spektrum veřejnosti nesla název „Desatero problémů Mladé Boleslavi 2008“. Cílem akce bylo, aby občané upozornili na to, co je tíží, co se nedaří a co si přejí zlepšit či změnit. Dále aby městu dali podněty k tomu, co rozvíjet a podporovat, co by měly odbory města udělat pro lepší žití v Mladé Boleslavi. Leták inzerující tuto akci je uveden v příloze č. 4. Programem akce bylo krátké ohlédnutí za uplynulým rokem a pohled na současnost a dále stanovení největších problémů města v jednotlivých oblastech a to: kulturní a společenský

život, životní prostředí, příroda, čistota, sport a volnočasové aktivity, doprava, sociální oblast, ekonomika a služby, strategický rozvoj a komunikace, školy a mimoškolní činnost, zdravý životní styl a služby ve zdravotnictví. Jednotlivé problémy byly ověřeny v anketě, která probíhala ve městě od 1. 12. 2008 do 31. 12. 2008. Celkem bylo odevzdáno 133 anketních lístků s 538 hlasy (cca 4x na jeden hlasovací lístek). Výsledky ankety jsou uvedeny v příloze č. 5. Rada města Mladá Boleslava na svém jednání dne 22. 1. 2009, vzala na vědomí jmenované problémy a pověřila dalšími kroky koordinátora PZM a MA21 Mladá Boleslav.

- **Komunitní plánování – Plán zdraví a kvality života 2008** - Součástí výše jmenované akce 10P Mladé Boleslavi, bylo také komunitní plánování, které mělo za úkol vytvořit Plán zdraví a kvality života v Mladé Boleslavi. Jednání probíhalo společně pro všechny oblasti života, které byly vytipovány v roce 2005 veřejností a vedením města. Město má k dispozici tento kompletní komunitní plán z roku 2006, který byl však již z velké části splněn a změněn a je potřeba jej proto nahradit novým, aktuálním dokumentem. V roce 2007 se toto jednání nekonalo a jeho čas tak přišel v roce 2008. Cílem komunitního plánování je společné řešení problémů, definice představ, jak si občané představují své město i námětů, co by se mohlo změnit, co přednostně řešit, co lidem vadí, co udělat jinak. Na pracovním setkání bude potřeba vytipovat desatero problémů, které veřejnost trápí. Tyto problémy budou zapracovány do komunitního plánu (aktualizovaného Plánu zdraví a kvality života pro rok 2008). Poté město uspořádá anketu, která má takto definované problémy ověřit i mezi veřejností (viz. výše jmenovaná akce 10 problémů Mladé Boleslavi). Anketní lístky budou distribuovány co nejširšímu okruhu respondentů a výsledky ankety budou předloženy radě města a zastupitelstvu města. "Výstupem ankety jsou tzv. „ověřené problémy" - tj. průnik problémů formulovaných v rámci veřejného projednávání i v rámci ankety," upřesnila koordinátorka projektu Zdravé město a Agendy 21 Helena Bubnová. Na jednání vystoupil i ředitel Národní sítě Zdravých měst Petr Švec a koordinátorka projektu Zdravé město v Mladé Boleslavi Helena Bubnová. První náměstek primátora a politik odpovědný za projekt Zdravé město Mladá Boleslav Jan Smutný zdůraznil, že právě podněty od občanů jsou důležitým impulsem a inspirací pro politiky, kteří by měli nechat příslušné náměty posoudit odborníky a poté opět dát veřejnosti na vědomí, jaké projekty bude reálně uskutečnit. Osm tematických skupin definovalo po dvou největších problémech z jejich oblastí a poté bylo z těchto podnětů hlasováním všech přítomných vybráno

10 stěžejních problémů města. Tyto problémy budou zapracovány do komunitního plánu (aktualizovaného Plánu zdraví a kvality života pro rok 2008).

V roce 2008 bylo v Mladé Boleslavi realizováno šestnáct akcí se zapojením veřejnosti. Z kvantitativního hlediska je tento počet nižší, než u Poděbrad, které patří do nižší kategorie v rámci databáze MA21.

Obrázek 9 Komunitní plánování veřejnosti - Mladá Boleslav 12. 11. 2008

Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

4.5 Participace veřejnosti v rámci MA21 v obci Litoměřice

4.5.1 Vymezení kategorie „B“⁴⁵

Druhá nejvyšší kategorie B doplňuje předchozí kategorii o řadu významných prvků. Kromě toho, že dílčí koncepce respektují principy udržitelného rozvoje, dochází v této fázi k vytvoření ucelené strategie udržitelného rozvoje daného regionu za účasti expertů, partnerů a samozřejmě veřejnosti. Zastupitelstvo města, obce či regionu v kategorii B by mělo rozhodnout o vhodném systému finanční podpory aktivit MA21 – může jít o zdroje vlastní i vnější, z národních i třeba evropských fondů. Municipality v této kategorii sledují svoje směřování k udržitelnému rozvoji pomocí měřitelných indikátorů, které si za účasti občanů definují samy (reflexe konkrétních cílů), nebo vyberou z již existujících sad (například sady společných evropských indikátorů, známé pod zkratkou ECI), může sledovat svoji ekologickou stopu apod. S výběrem a sledováním indikátorů mohou pomoci i zkušené organizace, jako je iniciativa TIMUR, nebo partneři z řad obcí, které indikátory sledují již delší dobu – třeba členové Národní sítě Zdravých měst ČR.

⁴⁵ Zpracováno na základě *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. [online]. [cit. 2009-02-09]. Dostupné z [http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/\\$File/nszm_PrirukaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement](http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/$File/nszm_PrirukaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement).

KRITÉRIUM č. 11: Strategie udržitelného rozvoje města nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy udržitelného rozvoje

Začlenění principů udržitelného rozvoje do strategické dokumentace a strategického řízení města/obce je jednou ze základních podmínek úspěšnosti procesů MA21. Tato strategie udržitelného rozvoje města nebo strategický plán k udržitelnému rozvoji musí být schválen zastupitelstvem města.

KRITÉRIUM č. 12: Dílčí koncepce, která je v souladu se strategií udržitelného rozvoje města nebo strategickým plánem rozvoje města respektujícím principy udržitelného rozvoje

Předpokladem kvalitního strategického řízení města/ obce je vzájemné provázání jednotlivých strategických a koncepčních dokumentů. Jednotlivé koncepční dokumenty by měly vždy respektovat základní principy obsažené ve strategické dokumentaci municipality. Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, musí být schválená zastupitelstvem města.

KRITÉRIUM č. 13: Systém finanční podpory města/obce pro realizaci opatření MA21

Jedná se o přímý požadavek systematické finanční podpory, což umožňuje nejefektivněji grantový systém municipality. Systém finanční podpory (nebo alespoň jeho dílčí části) zahrnujícího podporu MA21 musí být schválen zastupitelstvem města. Nejedná se pouze o požadavek na dílčí finanční podporu MA21, ale již o vytvoření uceleného grantového systému.

KRITÉRIUM č. 14: Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21

Z hlediska aktivní politické podpory pro MA21 a jako vhodný signál a příklad všem aktérům procesu i občanům města je vhodné získávat externí finanční zdroje

externí dotace, granty aj.) pro realizaci MA21. Grantové žádosti mohou být cíleny do výzev ministerstev ČR, do Evropských strukturálních fondů i vůči dalším donorům.

KRITÉRIUM č. 15: Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21

Aby bylo sledování úspěšnosti dosažených cílů MA21 přehledné pro veřejnost, je doporučeno zavedení indikátorů a ukazatelů, které vycházejí z diskuse s veřejností. Jedná se o jakékoli indikátory, které veřejnost považuje za jasné a přehledné. Indikátory je vhodné stanovit ve spolupráci s veřejností v rámci komunitního plánování a následně je schválit orgány obce a průběžně vyhodnocovat spolu s oficiálními Kritérii MA21.

KRITÉRIUM č. 16: Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů udržitelného rozvoje

Stejně jako u předchozího kritéria je vhodné pro sledování stavu MA21 využít i další indikátory. Tentokrát se jedná o mezinárodně standardizované indikátory UR (Společné evropské indikátory – ECI apod.), které umožňují srovnání úrovně „udržitelnosti“ s dalšími municipalitami nejen v rámci ČR.

KRITÉRIUM č. 17: Certifikované proškolení koordinátora MA21

Koordinátorům MA21 je aktuálně k dispozici akreditovaný vzdělávací program NSZM ČR, jehož cílem je poskytnout účastníkům co nejširší spektrum znalostí a dovedností zaměřených na proces MA21 a jeho aktivní realizaci. Toto školení se uskutečňuje třikrát do roka po třech dnech. . Jedná se o tzv. jarní, letní a podzimní školu. Kurz je zdarma díky dotaci NSZM.

KRITÉRIUM č. 18: Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21

Výměna zkušeností a příkladů dobré praxe je v rámci fungujících i začínajících MA21 velice důležitá. Umožňuje aktivní sdílení nápadů, informací, ukázkových příkladů řešení vybraných aktivit a může zároveň přispívat k posílení partnerství.

Ukazatelem je aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce minimálně regionálního významu.

4.5.2 Popis jednotlivých akcí realizovaných v Litoměřicích za rok 2008⁴⁶

Město Litoměřice v rámci projektu Zdravé město Litoměřice a místní Agendě zapojuje do procesu činností veškerou věkovou kategorii – jak děti do roku 3 let (rodiny s dětmi), děti z mateřinek, žáci základních a speciálních škol, studenti středních, tak seniory (těžko oslovitelné skupiny obyvatel města – zejm. lidé v produktivním věku).

Všechny aktivity za rok 2008 jsou zveřejněny ve Výroční zprávě za rok 2008. Veřejnost město zapojuje především v rámci jednotlivých akcí pořádané během mezinárodních kampaní – jako Národní dny bez úrazu, Den Země, Světový den bez tabáku, Dny Zdraví, Evropský týden mobility a Evropský den bez aut a 30 dní pro neziskový sektor či tradičního Fóra Zdravého města aneb Desatero problému – veřejný projednávání komunitního plánu nebo panelových diskusí a kulatých stolů na dané téma – jako doprava, bezpečnost a pořádek ve městě.

Dále jsou ve městě pořádány akce pro veřejnost nejen ze strany Zdravého města, ale především ze stran organizací neziskového sektoru (celkový počet město nemá zmapovaný, město měří pouze celkový počet akcí na území Litoměřic, které jsou podporovány ze zdrojů města Litoměřice - 158 akcí za rok 2008 a počet dětí zapojených do volnočasových akcí/programů podporovaných ze zdrojů města Litoměřice - což bylo v roce 2008 – cca 16 886 dětí. Město Litoměřice vynakládá na realizaci MA 21 cca. 500 tis. Kč . Konkrétní požadované data pouze akcí organizované pod hlavičkou Zdravého města jsou uvedeny níže.

- **Národní dny bez úrazu:** Smyslem kampaně bylo upozornit děti, rodiče, pedagogy a veřejnost na vážný problém úrazů dětí a nabídnout jim možnosti ochrany před těmito úrazy formou her, soutěží a aktivit zaměřených na druh úrazu a způsobu, jak se před nimi ochránit. **Popis aktivit pořádaných v rámci kampaně: Dětský den bez úrazů** – 17. dubna 2008 - Cílem preventivní akce věnované žákům 2. tříd litoměřických základních a speciálních škol, bylo seznámit tuto cílovou skupinu obyvatel města s činností složek integrovaného záchranného systému a informovat o tom, že úraz není náhoda a dá se mu správným chováním a dodržováním pravidel předcházet, zabránit nebo alespoň zmírnit jeho následky. V rámci akce děti absolvovaly stanoviště, členěná podle prostředí možného vzniku

⁴⁶ Zpracována na základě informací z městského úřadu Litoměřice a výroční zprávy Litoměřic za rok 2008

úrazu: **Do života bez karambolu** – 29. – 30. května 2008 – Čtvrteční a páteční dopoledne věnovala Policie ČR „devátákům“ ze základních škol v Litoměřicích. Třetí ročník preventivně - výchovného projektu byl stejně jako v loňském roce zaměřen především na prevenci trestné činnosti, úrazů a na bezpečnost v silničním provozu. Preventivně informační skupina Policie ČR připravila pro mládež šest zajímavých stanovišť, při jejichž absolvování "devátáci" získali důležité informace a drahocenné rady do života. Na stanovišti ČČK se mladí lidé dozvěděli něco o poskytnutí první pomoci s názornými ukázkami, další stánek obsadilo K-centrum, kde odborníci vysvětlili rizika související s užíváním drog. Policejní technik předvedl pomůcky k zajišťování stop, psovod ukázal donucovací prostředky a další nezbytnou výbavu policisty. Dopravní policisté seznámili žáky s různými přístroji a pomůckami, kterými je možné na místě zjistit požití alkoholu či omamných nebo psychotropních látek. Další stanoviště patřilo autoškole. Zde se „devátáci“ dozvěděli všechny potřebné informace o řidičském oprávnění na motorku nebo jiná motorová vozidla a zájemci se s učitelem autoškoly měli možnost i svézt. Policie si pro mládež připravila i laserovou střelnici. Celé dopoledne bylo zakončeno ukázkou výcviku služebních policejních psů se zadržením pachatele. Policie akci připravila díky vstřícné spolupráci se zástupci Výstaviště Zahrada Čech a Zdravého města Litoměřice. **Bez přilby už nevyjedu** (červen – červenec) - Od první poloviny června do konce července probíhala akce „Bez přilby už nevyjedu“. Záměrem akce bylo upozornit děti, rodiče, pedagogy a veřejnost na nebezpečí vážných úrazů hlavy při pádu z jízdního kola. Hlídky strážníků Městské policie Litoměřice v ulicích města a na cyklostezce podél Labe kontrolovali, zda děti a mládež do 18 let nosí při jízdě na kole přilbu. Cyklisté bez přileb byli napomenuti a obdarováni slevovými kupóny na nákup cyklopřileb v prodejnách Cyklo&Hobby s.r.o., vzorní cyklisté jsou naopak odměňováni cyklopotřebami (např. zvonky, cyklohlahve, blikáčky aj.). V rámci terénní práce strážníků městské policie bylo odměněno 80 cyklistů ve věku do 18 let. Akci připravilo Zdravé město Litoměřice ve spolupráci s Městskou policií Litoměřice a prodejnou Cyklo&Hobby. **Ve vodě jak na souši** – 23. 6. 2008 - Poslední pondělí před koncem školního roku pozvalo Zdravé město Litoměřice všechny šestáky litoměřických základních a speciálních škol na zábavně naučnou akci. V areálu litoměřického koupaliště bylo pro žáky připraveno šest stanovišť, na kterých se děti dozvěděly jak se chovat u vody, jak předcházet úrazům a jak správně přistupovat k přírodě. **Bezpečná ulice** – 16. 9. 2008 - Dětské

dopravní hřiště v Jiráskových sadech - Akce byla zaměřena na seznámení nových žáků základních škol města Litoměřice s bezpečným chováním při provozu na pozemních komunikacích, zejména pak při jejich cestě do školy a z ní, v souladu s novelami Zákona č.361/2000 Sb. – o pravidlech provozu na pozemních komunikacích a také při jejich aktivitách na sídlištích a dětských hřištích. V tomto školním roce se akce zúčastnily všechny litoměřické základní školy včetně škol speciálních a to v maximálním počtu (280 dětí). Svědčí to o stálém zájmu a ochotě vedení škol a pedagogických pracovníků účastnit se kampaně. „Prvnáčci“, kteří se na Dopravní hřiště v doprovodu svých třídních učitelek přišli podívat, se na prvním a druhém stanovišti seznamovali se strážníky Městské policie Litoměřice a Policií České republiky. Na třetím stanovišti - DDM Rozmarýn - se děti učily rozeznávat nebezpečí při pohybu na hřištích, sídlištích a dalších volně přístupných prostorách. Z úst nejpovolanějších se dozvěděly, jak se mají správně a hlavně bezpečně chovat cestou do školy a z ní. Třídní učitelky byly s připravenou akcí spokojené a přivítaly možnost využít získané poznatky v další práci s dětmi v oblasti bezpečnosti. V průběhu této akce byla ve spolupráci s Policií ČR vyhlášena výtvarná soutěž s názvem „**Bezpečný pohyb na silnici**“. Nejlepší práce byly vyhodnoceny a v rámci besed pořádaných Policií ČR a děti byly odměněny reflexními doplňky. V rámci Národních dnů bez úrazu bylo uspořádáno pět akcí, kterých se zúčastnilo 1616 osob (Dětský den bez úrazu – 207 žáků, Do života bez karambolu – 591 žáků, Ve vodě jak na souši – 438 žáků, Bez přilby už nevyjedu – 100 oslovených cyklistů, Bezpečná ulice - 280 žáků).

Obrázek 10 Akce v rámci Národních dnů bez úrazu, Litoměřice 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

- **Den Země:** Den Země je den věnovaný oslavám svátku Země a ekologicky zaměřeným akcím. Cílem kampaně je podpořit veřejný zájem o problematiku životního prostředí a zapojit toto téma do politické diskuze. V rámci mezinárodní kampaně Den Země proběhlo v Litoměřicích během dubna hned několik akcí: ZŠ

Na Valech připravila v rámci kampaně Den Země dvě akce. První byla putovní výstava pro školy a veřejnost pod názvem „**Ekologická stopa**“, která probíhala od 9. do 30. dubna ve vestibulu školy. Výstava měla vést především k zamyšlení a diskusi nad otázkami, které se týkají praktického života každého z nás. Druhou akcí byl projektový den „**Africký černý kontinent**“, který se uskutečnil ve dnech 21. a 22. dubna. Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích připravila pro veřejnost výtvarnou dílnu s názvem „**Vítání jara v galerii aneb galerie plná květů**“. Na akci, která se konala 12. dubna, si návštěvníci v prostorách galerie vytvářeli květinové a motýlí ozdoby z korálků, květinové ornamenty a pro nejmenší bylo připraveno jarní malování. Během celé akce malovali návštěvníci společnými silami květinový maxiobraz, který byl v závěru celého odpoledne při krátkém vystoupení flétnového souboru Bellus slavnostně spuštěn z arkád galerie.

„**Den Země v Rozmarýně**“ (21. 4.) je další akce v rámci kampaně pro děti ZŠ, kterou pořádal DDM Rozmarýn. Na zahradě DDM Rozmarýn si děti mohly prohlédnout a pohladit domácí zvířata a vyzkoušet jízdu na koni. Největší pozornost přilákala vystavená terária s hady a obojživelníky. Odvážné děti měly možnost si na hady sáhnout a vzít si je do ruky. V rámci akce vystoupilo duo Vanda a Standa s ekologickým programem – „Aby bylo na Zemi milo“. V prostorách knihovny K. H. Máchy proběhla 22. dubna pro děti a mládež akce s názvem „**Vyrábíme stromy z korálků**“. Akce se zúčastnilo 12 dětí. Děti navlékaly podle své fantazie korálky na drátky, které poté smotaly a vyrobily netradiční podobu stromu. V rámci kampaně Den Země byla dne 24. dubna pro litoměřické mateřské školy připravena ve výukovém areálu Střediska ekologické výchovy SEVER tradiční akce „**Pojďte s námi za zvířátky**“. Od 9 do 12 hodin bylo pro děti připraveno 10 stanovišť plných her a soutěží, na kterých se zábavně naučnou formou seznámily, jakým způsobem žije mravenec, žába, medvěd a další zvířata. Největším lákadlem pro děti bylo prohlédnout si a pohladit živého berana a kozla. Z akce si děti odnesly vlastnoručně vyrobené ovečky a sluníčka, kelímky se semínky slunečnice, které si sami zasadily a diplom, který získaly za úspěšné absolvování všech stanovišť. 26. 4. 2008 se konal výlet pro rodiče s dětmi „**Procházka po Zemi**“, který byl další akcí v rámci kampaně Den Země. Akce proběhla ve spolupráci s Českým červeným křížem a Junákem Radobýl. Tentýž den se v kině Máj od 20 hodin promítal v rámci kampaně Den Země dokumentární film „**11. hodina**“, který poukazuje na to, jak svým životním stylem ovlivňujeme fungování naší planety.

Dne 26. dubna se konal na Mírovém náměstí v rámci mezinárodní kampaně Den Země 1. ročník cyklistického závodu horských kol – „**Litoměřická dlažba**“. Kromě závodu byl pro návštěvníky v průběhu celé akce připraven doprovodný program s názvem Generali dětský den, na kterém bylo možno shlédnout i Ekomódní přehlídku organizovanou Základní školou speciální, Základní školou praktickou a Praktickou školou Litoměřice. Dále u příležitosti této akce proběhl bezplatný sběr vysloužilého elektrozařízení. SKP Klubíčko pořádalo v rámci kampaně Den Země tři akce. Akce „**Ekoplenny**“, se uskutečnila 10. 4. v prostorách SKP Klubíčko v rámci semináře „Může být mateřství a rodičovství ekologické?“ Další akce, která probíhala celý měsíc duben, byla zaměřená na sběr hliníkových obalů – „**Hliníková zeměkoule**“. Děti a maminky z Mateřského centra z nasbíraných obalů vytvořily na konci měsíce Hliníkovou zeměkouli, kterou poté odevzdaly na sběrné místo. Poslední akcí byl „**Jarní bazar**“ (29. 4.). Heslem této akce bylo: *I oblečení se dá recyklovat!* Již od začátku dubna probíhal sběr dětských oděvů, obuvi a hraček. Cílem akce bylo přispět ke snížení nákladů na další výrobu. Výtěžek z bazaru byl použit na vybavení výtvarné dílny v nově rekonstruovaném suterénu SKP Klubíčka. Na školní zahradě v MŠ Stránského proběhl 29. 4. 2008 dopolední program pro rodiče a děti „**Máme rádi zvířátka**“. Již 5. března pod heslem „**Chceme také pomáhat Zemi – Třídíme odpad**“ odstartovala ZŠ Havlíčkova na své škole ekologickou akci sérií přednášek o třídění odpadů. Přizvané byly i lektorky společnosti EKO-KOM a.s., které připravily pro děti nejen mnoho zajímavých a užitečných informací, ale v interaktivní části přednášky si žáci mohli sami vyzkoušet roztřídit odpad do správných kontejnerů a seznámili se i s jeho dalším zpracováním. Městský úřad zajistil bezplatné přistavení kontejnerů na papír a plast. Patronát nad tříděním odpadů převzaly děti z 5. B. Den Země byla pořádán ve spolupráci s partnery 12 akcí, bylo oslovenou kolem 2000 osob.

Obrázek 11 Den Země v Litoměřicích, 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

- **Světový den bez tabáku** – Kampaň "**Světový den bez tabáku**" patří mezi největší akce zaměřené na problematiku kouření a jeho prevenci. Oficiálním termínem kampaně je 31. květen, v Litoměřicích proběhla kampaň v měsíci červnu. Cílem akce bylo s pomocí ZŠ a Speciálních škol zvýšit povědomí o negativních účincích kouření ve všech jeho podobách jak u dětí, mládeže, tak i dospělé populace. Město Litoměřice vyhlásilo v rámci kampaně **soutěž pro I. a II. stupeň ZŠ a Speciálních škol o nejlépe vytvořenou "cigaretovou maketu"** zaměřenou na ukázkou následků kouření na lidské zdraví. Děti vytvořená díla byla posuzována vybranou komisí a dále vystavována v zařízení Města Litoměřice. Kolektiv, který zpracoval nejlepší maketu, byl odměněn věcnými cenami. V rámci kampaně dále proběhly na Gymnáziu, Střední odborné škole a Středním odborném učilišti, o. p. s. Litoměřice dne 22. května 2008 **besedy společnosti České koalice proti tabáku**. Tyto akce město masivně inzerovalo a to přes media, kabelovou televizi, na internetu a v regionálních tiskovinách.

Obrázek 12 Vítězné soutěže o vytvoření cigaretové makety v rámci Světového dne bez tabáku, Litoměřice, 2008

Zdroj: městský úřad Litoměřice

- **Evropský týden mobility a Evropský den bez aut:** Vzhledem k tomu, že Město Litoměřice má i nadále problémy se stále rostoucí automobilovou dopravou a se znečištěným ovzduším a hlukem, které nárůst dopravy přináší, schválila Komise Projektu Zdravé město a Místní agendy 21, zařazení kampaně do celoročního harmonogramu akcí i pro rok 2008. Světová kampaň Evropský týden mobility a Evropský den bez aut, pomáhá propagovat veřejnou dopravu, jízdu na kole a chůzi. V roce 2008 se kampaň zaměřila na téma „Čistý vzduch všem“ – na zlepšení kvality ovzduší v municipalitách. Město Litoměřice se ke kampani přihlásilo podepsáním Charty a jejím schválením v Radě města. Účast města v kampaních byla požadavkem regionálních neziskových organizací, médií, vedení města i obyvatel města, kterým není lhostejný nárůst automobilové dopravy v

ulicích města. V rámci Evropského týdne mobility byly občanům města i regionu nabídnuty akce zaměřené na udržitelné formy dopravy a dopravní výchovu: **Řízená Panelová diskuse na téma „DOPRAVA“ - Co vylepšit a změnit v dopravě ve městě Litoměřice?** (Cílem akce bylo zodpovědět občanům dotazy na řešení dopravní infrastruktury, seznámit je s úspěšnými aktivitami, které se podařilo v oblasti dopravy ve městě zrealizovat a s připravovanými záměry města. Občané měli jedinečnou šanci vystoupit a prezentovat své připomínky a náměty na zlepšení dopravní situace ve městě Litoměřice a jeho okolí. Akce se zúčastnilo 10 osob z laické a 9 osob z odborné veřejnosti.), **Besedy Policie ČR na litoměřických základních školách** (Vzdělávací programy zaměřené na vlastní bezpečnost dětí, dopravní výchovu, osvojení základních pravidel chování, mezilidské vztahy a trestnou činnost.), **Pouliční anketa na téma „Můj oblíbený dopravní prostředek“** (Děti se dotazovaly občanů například na nejčastější způsob přepravy po městě, kritické oblasti dopravní infrastruktury města, kvalitu ovzduší ve městě v souvislosti s nárůstem automobilové dopravy apod.), **Litoměřický den bez aut + MHD zdarma + Jarmark NNO**, (Dle prezenčních listin se akce zúčastnilo 439 osob.), **Nazdob si cyklistickou přilbu a vyhrať!** (Průvod byl spojen se soutěží o nejlépe vyzdobenou cyklistickou přilbu.), **Závody u vody** (Sportovní soutěžní odpoledne pro děti, mládež i dospělé na Střeleckém ostrově. Účastníci absolvovali vybranou trať na Střeleckém ostrově libovolným stylem. Závodů se zúčastnilo 30 osob různého věku: běh 8 osob, kolo 12 osob, in-line brusle 7 osob, kočárek 3 osoby.), **anketa „Můj dopravní prostředek“** (Starší děti uspořádaly anketu o způsobech přepravy a kvalitě ovzduší) a další. Po celý den jezdila v Litoměřicích MHD zdarma. Bezplatné jízdné bylo motivačním nástrojem, jak přimět obyvatele města, aby v tento den nechali svá vozidla doma. Podle autora je zarážející, že do akcí pro veřejnost město vykázalo i akci **Výjezdní zasedání zastupitelstva**, kdy na toto zasedání vyrazili zastupitelé společně na kolech od budovy radnice do prostor Základní školy U Stadionu. V rámci Evropského týdne mobility a Evropského dne bez aut bylo realizováno celkem jedenáct dílčích akcí, kterých se zúčastnilo přibližně 1800 osob (Panelová diskuse na téma „DOPRAVA“ – 20 osob, Litoměřický den bez aut – 450 osob, Nazdob si cyklistickou helmu a vyhrať – 200 osob, Seznam se s GEOCACHINGEM – 205 osob, Závody u vody – 60 osob, Výjezd zastupitelů – 10 osob, MHD zdarma – min. 500 osob (není zmapovaný), Besedy na litoměřických základních školách – 230 osob, Pouliční anketa na téma

„Můj oblíbený dopravní prostředek|“ – 10osob, Promítání Červený blesk – 32 osob)

Obrázek 13 Závody u vody v rámci Evropské dne bez aut, Litoměřice 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

Obrázek 14 Evropský týden mobility, Litoměřice, 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

- **Dny Zdraví:** Akce pořádané v rámci kampaně informovaly občany o tom, jak správně pečovat o své zdraví, jak je možné předcházet zdravotním potížím a zároveň jim také byly nabídnuty aktivity, které dlouhodobě přispívají k jejich fyzické i duševní pohodě. Letošní ročník přinesl během měsíců říjen a listopadu 26 akcí pro všechny generace obyvatel města a jeho blízkého okolí (21 akcí pro veřejnost, 5 akcí pro litoměřické školy) – závody, besedy, diskuse, dny otevřených dveří v litoměřických solných jeskyních, ve fitcentrech i některých NNO. Do programu na litoměřických školách patřily akce pod názvem **Týden zdravého životního stylu, Jak uzdravit Kubu** (jak správně pečovat o své zdraví, rozlišovat

ovoce a zeleninu dle hmatu, vůně, vzhledu a chuti, připravit ovocný salát a sportovní činnosti), **Zdravý způsob stravování** (Nejmenší děti měly možnost nahlédnout do laboratoře na výrobu léčiv lékárny. Starší děti rozhýbaly svá těla aktivním pohybem, ve školní kuchyni byla zahájena soutěž o nejchutnější zdravý pokrm, který posuzovaly paní kuchařky ze školní jídelny. V závěru celého dopoledne zkusili žáci zhodnotit své informace v kvizu o zdraví), **Hrou proti AIDS** (interaktivní projekt primární prevence HIV/AIDS pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a studenty středních škol, jehož cílem bylo dát mládeži možnost netradičním způsobem si osvojit základní znalosti o možnostech přenosu viru HIV, ostatních pohlavně přenosných infekcí, ochraně před nežádoucím těhotenstvím a přemýšlet o vlastních postojích a chování v nejrůznějších rizikových situacích.), **Sexuální zdraví pro třetí tisíciletí - Láska a erotika, Antikoncepce, Prevence onkologických onemocnění, Tajemství lidského života** (preventivní výukové programy pro 9. třídy ZŠ, studenty Gymnázia, Vyšší odborné školy, Obchodní akademie a Střední odborné školy EKONOM, SOU a OU. Cílem projektu Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovy připraveného ve spolupráci se Světovou asociací pro sexuální zdraví a Mezinárodní federací plánovaného rodičovství bylo působit na zdravotní vědomí, poskytnout informace a posílit odpovědnost za své zdraví.). Mezi akce pro širokou veřejnost patřily bezplatné besedy a přednášky zaměřené na zdraví obyvatel v neúšitém slova smyslu. Mezi ně patřily např. beseda věnovaná ukázce **masáží dětí a kojenců a aromaterapie** a veřejnou diskusi na téma **Kojení – cesta ke zlatu**, beseda **Co o nás říkají zuby** Chráněné bydlení pro seniory připravilo besedy s názvem **Bezpečnost seniorů, Senioři a fyzioterapie, Zdravý životní styl ve stáří a Duševní hygiena** a další. V rámci Dnů zdraví se konalo 26 akcí pro všechny generace. Celková návštěvnost akcí se zdravotní tematikou je 2360 osob.

Obrázek 15 Přednáška **Hrou proti AIDS** v rámci Dnů zdraví, Litoměřice 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

- **30dní pro neziskový sektor** – Informační centrum neziskových organizací se každoročně snaží jako pořadatel největší nekomerční kampaně v ČR „30 dní pro občanský sektor“, informovat širokou veřejnost o nezastupitelné úloze neziskových organizací v konkrétní oblasti našeho každodenního života. V rámci této kampaně bylo uspořádáno 21 akcí. Město nevykazuje účast, ale odhaduje, že se akcí zúčastnilo přes 300 účastníků.

- **Fórum Zdravého města Litoměřice aneb Desatero problémů Litoměřic:** Dne 22. 05. 2008 proběhla v prostorách Centrální školní jídelny další akce pro veřejnost: „Desatero problémů Litoměřic“ - veřejné projednání Plánu zdraví a kvality života (Akčního plánu rozvoje 2008 – 2009). S výstupy z Fóra Zdravého města bylo seznámeno Zastupitelstvo města dne 26. 6. 2008. Zastupitelstvo doporučilo Radě Města pověřit řešením formulovaných problémů jednotlivé zainteresované odbory městského úřadu a komisi „Zdravého města a MA 21“ a dále pověřilo Oddělení projektů a strategií implementací formulovaných problémů do aktuální verze strategického plánu a jeho akčního plánu - Plánu zdraví a kvality života. Veřejné projednávání rozvojového dokumentu se zúčastnilo pouze 96 osob. Toto číslo město ve své výroční zprávě neuvádí. Dle názoru autora by měla být účast vyšší v souvislosti s důležitostí daného dokumentu.

Obrázek 16 Komunitní plánování, Litoměřice 2008
Zdroj: městský úřad Litoměřice

5 Komparace participace veřejnosti v MA21 ve vybraných municipalitách

5.1 Komparace kritérií kladených na akce s veřejností v kategoriích „Zájemci“, „D“, „C“ a „B“ dle Oficiální evidence MA21

Členství v jednotlivých kategoriích dle MA21 vyžaduje různé požadavky na uplatňování veřejnosti v plánovacích procesech, vzdělávání veřejnosti a další aktivity. Pro pochopení níže uvedených podkapitol, je nutné objasnit terminologii, která je v nich použita.

- **Kritérium**

Kritériem pro potřeby sledování procesu MA21 rozumíme určitou skutečnost, která je nutná pro jeho zdárný a kvalitní průběh. Vychází z dlouhodobé zkušenosti realizátorů MA21, u nichž se ukázalo, že bez splnění daného kritéria nelze dále v procesu MA21 pokračovat, nebo že se minimálně celý proces zkomplikuje a zpozdí.

- **Ukazatel**

Ukazatel je vždy spojen s určitým kritériem a je jeho vlastním popisem. Vyjadřuje, co je prakticky nutno učinit pro splnění daného kritéria.

- **Limit**

Limit je kvantitativní nebo kvalitativní definicí ukazatele. Specifikuje množství, kvalitu, termín atd., které je nutno dosáhnout pro jeho splnění. V databázi se objevují dva druhy limitů. Limit-požadavek, který je specifikací požadované skutečnosti. A limit-skutečnost, který slouží koordinátorovi procesu jako kontrola dosažené úrovně. Výše jmenované druhy lze doplnit o limit-vyhodnocení, který bude reflektovat aktuální stav (splněno, nesplněno, probíhá atd.).

- **Zdroj (dokumentace)**

Zdroj je popisem dokumentace daného kritéria. Říká, jaké fyzické důkazy o jeho provedení-splnění. V podobě zdroj-požadavek se objevuje obecně navržená možnost dokumentace, zdroj-skutečnost pak již mapuje konkrétní dokumentaci u konkrétního koordinátora.⁴⁵

5.1.1 Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „Zájemci“

Na tuto kategorii nejsou kladeny žádné požadavky. Pořádání akcí se zapojením veřejnosti je pouze dobrovolné a nijak se to v daných kritériích nevyskytuje a daná obec

za svoji aktivitu nezískává v této kategorii žádné „plusové body“. Obec nemusí organizovat žádnou plánovací akci. Hlinsko, jakožto „Zájemce“, realizovalo deset akcí se zapojením veřejnosti. Autorka předpokládá, že vyšší kategorie – „D“ – bude realizovat vyšší počet akcí, než tomu bylo v Hlinsku.

	"Zájemci" - Hlinsko
STANOVENÝ minimální počet uspořádaných akcí	0
VYKAZOVANÝ počet uspořádaných akcí	10
Kritérium	x
Ukazatel	x
Limit pro splnění	x
Zdroje pro ověření	x

Tabulka 1 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „Zájemci“

5.1.2 Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „D“

Na města, která jsou v kategorii „D“, už musí zapojit veřejnost do oblastí plánování a rozhodování. Může toto realizovat při kulatých stolech, při fóru udržitelného rozvoje, fóra MA21 aj. Obec musí realizovat minimálně dvě akce výše zmíněného charakteru. Na základě elektronické verze zápisu nebo záznamu k proběhlým plánovacím akcím poté dokládá svoji aktivitu. Jako dobrovolnou nepovinnou přílohu lze vložit fotodokumentaci k průběhu akcí.

Poděbrady realizovaly bezesporu více akcí, než je tomu nutné v rámci Oficiální evidence MA21. Město vykázalo 28 realizovaných akcí, což je o osmnáct více, než je tomu v Hlinsku. Předpoklad autorky – vyšší kategorie = více akcí – je pro tuto úroveň splněn. Sporná ale zůstává kvalita akcí. Ta není dle kritérií hodnocena, vykazuje se pouze počet. Tudíž např. město Hlinsko počítá za veřejnou akci i turnaj ve squashu pro 54 občanů. Byla tato akce pouze zaplnění volného času pro úředníky nebo se na turnaje

účastnili občané? Na tuto otázku nedokáže autorka odpovědět, ale vybízí čtenáře práce k hlubšímu zamyšlení právě o kvalitě vykazovaných akcí.

	"D" - Poděbrady
STANOVENÝ minimální počet uspořádaných akcí	2
VYKAZOVANÝ počet uspořádaných akcí	28
Kritérium	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum udržitelného rozvoje/MA21 aj.)
Ukazatel	Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)
Limit pro splnění	Minimálně 2 plánovací akce výše zmíněného charakteru ročně.
Zdroje pro ověření	Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlým plánovacím akcím a jako doprovodnou nepovinnou přílohu lze vložit fotodokumentaci k průběhu akcí.

Tabulka 2 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „D“

5.1.3 Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „C“

V kategorii „C“ jsou obsažena dvě kritéria, jejichž hlavní náplní je participace veřejnosti. První kritérium zní: Informace, vzdělávání a osvěta k udržitelnému rozvoji a MA21. Ukazatelem, pomocí kterého můžeme měřit dané kritérium je: Pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.) Limitem pro splnění je pořádání minimálně jedné kampaně za rok. Zdrojem pro ověření je elektronická verze tiskové zprávy k proběhlé kampani a nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci. Druhým ukazatelem je: Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň). Limitem pro splnění je pořádání minimálně jedné akce tohoto typu za rok. Zdrojem pro ověření je elektronická verze tiskové zprávy/článku k proběhlé osvětové akci a scan prezenční listiny. Nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci.

Požadavky na kategorii „C“ jsou ještě rozšířeny dalším kritériem, jehož náplní je pravidelné veřejné fórum udržitelného rozvoje nebo fórum MA21 k celkovému rozvoji

města. Naplněním ukazatele je pořádání takovéto akce. Limitem pro splnění je pořádání fóra tohoto typu 1 x ročně. Zdrojem pro ověření je elektronická verze zápisu z fóra, scan prezenční listiny a nepovinnou přílohou je fotodokumentace z akce.

Mladá Boleslav, jakožto město v kategorii „C“, má za úkol realizovat minimálně dvě akce, které vyplývají z kritérií v kategorii „B“ a dále tři akce, které vyplývají z kritérií pro kategorii „C“. Celkově by tak Mladá Boleslav měla vykázat minimálně pět akcí a dle předpokladu autora by počet akcí měl být vyšší než v Poděbradech. V Mladé Boleslavi je součet vykazovaných akcí šestnáct. Tím realizovalo méně akcí, než je tomu v Poděbradech a tím nebyl pro tentokrát předpoklad autora splněn. K splnění předpokladu by ale stačilo, kdyby Mladá Boleslav vykázala několik dalších akcí, většinou s minimální účastí a jen proto, aby počet vykázaných akcí byl vyšší. Proto autorka práce oceňuje, že se statutární město Mladá Boleslav k tomuto kroku neuchýlilo.

	"C" - Mladá Boleslav		
STANOVENÝ minimální počet uspořádaných akcí	1	1	1
VYKAZOVANÝ počet uspořádaných akcí	8	6	2
Kritérium	Informace, vzdělávání a osvěta k udržitelnému rozvoji a MA21		Pravidelné veřejné fórum udržitelného rozvoje/MA21 k celkovému rozvoji města/obce
Ukazatel	Pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)	Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň)	Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce
Limit pro splnění	Pořádání minimálně jedné kampaně za rok.	Pořádání minimálně jedné akce tohoto typu za rok.	Pořádání fóra tohoto typu 1 x ročně

Zdroje pro ověření	Elektronická verze tiskové zprávy k proběhlé kampani a nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci.	Elektronická verze tiskové zprávy/článku k proběhlé osvětové akci a scan prezenční listiny. Nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci.	Elektronická verze zápisu z fóra, scan prezenční listiny a nepovinnou přílohou je fotodokumentace z akce.
---------------------------	---	--	---

Tabulka 3 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „C“

5.1.4 Požadavky na realizaci akcí se zapojením veřejnosti v kategorii „B“

Na kategorii „B“ nejsou kladena žádná další požadavky v oblasti zapojování veřejnosti do plánovacího procesu. V této kategorii je veřejnost zcela opomíjen a databáze se zaměřuje na další vykazování realizací jiných aktivit. Autorka toto pokládá za velmi závažné zjištění. To ale neznamená, že Litoměřice nemusí realizovat žádné akce se zapojením veřejnosti. Stále pro mě platí kritéria předcházejících kategorií. Tak by měly vykazat minimálně pět akcí, jak tomu již bylo u Mladé Boleslavi. Tím, že jsou Litoměřice ve vyšší kategorii, měly by tak vykazat více akcí než tomu bylo v Mladé Boleslavi. Tento předpoklad je splněný. Město Litoměřice vykazalo neuvěřitelných 158 akcí se zapojením veřejnosti. Ve výše kapitole „Popis jednotlivých akcí realizovaných v Litoměřicích za rok 2008“, je uveden jejich výčet. Některé akce jsou vykazovány i tehdy, když je účast na nich minimální. Např. ankety Můj dopravní prostředek se zúčastnilo deset osob. Stejně tak byla vykázána akce se zapojením veřejnosti - výjezd deseti zastupitelů. Dále město vykazalo další akce se zapojením veřejnosti v rámci 30ti dnů pro neziskový sektor. Do těchto akcí zapojilo veřejnost tak, že se v šesti neziskových organizacích konal den otevřených dveří. Tím si Litoměřice připsaly šest „plusových bodů“ v počtu vykázaných akcí. Kvalita takových akcí je ale velmi nízká ve srovnání s jinými, na kterých se podílí značná část obyvatel. Je na zvážení, zda v tomto případě Litoměřicím nejde více o kvantitu než o kvalitu poskytovaných akcí pro veřejnost.

	"B" - Litoměřice
STANOVENÝ minimální počet uspořádaných akcí	0
REÁLNÝ počet uspořádaných akcí	158
Kritérium	x
Ukazatel	x
Limit pro splnění	x
Zdroje pro ověření	x

Tabulka 4 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „B“

5.2 Souhrnná komparace počtu požadovaných a počtu vykazovaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v jednotlivých kategoriích

Pro přehlednější zobrazení požadavků, jaká jsou na jednotlivé kategorie kladena v oblasti zapojování veřejnosti, je níže uvedena autorem zpracovaná souhrnná tabulka (ta je vytvořena z dílčích tabulek předcházejících stran). Ve vodorovné ose jsou uvedeny jednotlivé kategorie s autorem vybranými městy pro tuto práci, které jednotlivým kategoriím odpovídají. Ve svislé ose je uvedeno:

- **stanovený minimální počet uspořádaných akcí** (tj. počet akcí, které musí město realizovat podle požadavků oficiální evidence MA21),
- **vykazovaný počet uspořádaných akcí** (tj. počet akcí, které město realizovalo za rok 2008 se zapojením veřejnosti),
- **kritérium** (tj. název kritéria, které se zabývá participací veřejnosti dle MA21),
- **ukazatel** (tj. název ukazatele, který vyjadřuje praktický popis toho, co je nutno splnit, aby město dosáhlo daného kritéria),
- **limit pro splnění** (tj. kolik akcí musí město realizovat za jeden rok),

- **zdroje pro ověření** (tj. fyzický důkaz o realizaci akcí).

Dle tabulky je patrné, kolik akcí se zapojením veřejnosti bylo v jednotlivých obcích realizováno:

- **Hlinsko** – 10 vykázaných akcí,
- **Poděbrady** – 28 vykázaných akcí,
- **Mladá Boleslav** – 16 vykázaných akcí ($8 + 6 + 2 = 16$),
- **Litoměřice** – 158 vykázaných akcí.

Nárůst počtu akcí v Litoměřicích je dle autora enormní. Při rozpočtu půl milionu korun na veřejné akce, by Litoměřice nemohlo uspořádat 158 kvalitních akcí. To, jestli akce byly nebo nebyly kvalitní, nejde dokázat. Lze ale podnítit k tomu, aby se nad touto problematikou více zamýšlelo a možná i byla tématem dalších diplomových prací. Celkové závěry komparace jsou uvedeny v závěru práce.

**POŽADAVEK NA POČET USPOŘÁDANÝCH AKCÍ SE ZAPOJENÍM VEŘEJNOSTI DLE MA21 V JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍCH –
KOMPARACE POČTU POŽADOVANÝCH A POČTU VYKAZOVANÝCH AKCÍ**

	"Zájemci" - Hlinsko	"D" - Poděbrady	"C" - Mladá Boleslav			"B" - Litoměřice
STANOVENÝ minimální počet uspořádaných akcí	0	2	1	1	1	0
VYKAZOVANÝ počet uspořádaných akcí	10	28	8	6	2	158
Kritérium	x	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum udržitelného rozvoje/MA21 aj.)	Informace, vzdělávání a osvěta k udržitelnému rozvoji a MA21		Pravidelné veřejné fórum udržitelného rozvoje/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	x
Ukazatel	x	Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)	Pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)	Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň)	Pořádání veřejného fóra UR/ MA21 k celkovému rozvoji města/obce	x
Limit pro splnění	x	Minimálně 2 plánovací akce výše zmíněného charakteru ročně.	Pořádání minimálně jedné kampaně za rok.	Pořádání minimálně jedné akce tohoto typu za rok.	Pořádání fóra tohoto typu 1 x ročně	x
Zdroje pro ověření	x	Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlým plánovacím akcím a jako doprovodnou nepovinnou přílohu lze vložit fotodokumentaci k průběhu akcí.	Elektronická verze tiskové zprávy k proběhlé kampani a nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci.	Elektronická verze tiskové zprávy/článku k proběhlé osvětové akci a scan prezenční listiny. Nepovinnou přílohu představuje fotodokumentace k akci.	Elektronická verze zápisu z fóra, scan prezenční listiny a nepovinnou přílohou je fotodokumentace z akce.	x

Tabulka 5 Požadavek na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v jednotlivých kategoriích – Komparace počtu požadovaných a počtu vykazovaných akcí (vlastní zpracování)

6 Závěr

Na základě provedené komparace lze konstatovat, že autorkou vybraná města zapojují občany, občanskou společnost, neziskové organizace, soukromý sektor a další subjekty do řešení problémů a plánovacích procesů. Touto aktivitou je posilován pocit sounáležitosti u občanů obce. Široká veřejnost má možnost pochopit funkci a přínos úřadů a zastupitelů. Města do zapojování veřejnosti v plánovacích procesech využívaly různé techniky zapojování vyjma referenda. Města informovala občany, pomocí anket, dotazníkových šetření a besed město získávalo zpětnou vazbu od občanů, města zapojila občany do plánování strategických dokumentů. Tím byly splněny první dva předpoklady práce.

Občané se také o výsledcích těchto anket a besed mohou informovat. Otázkou ale zůstává, zda jsou o veřejných akcích informováni, zda se jim nedostávají pouze výsledky již proběhlých anket a dotazníků. Úřady ve vybraných městech mají vysoký informační potenciál a nejen autorka práce, ale i ostatní občané, mají dostatek informací a tím je dosahováno komunikace mezi úřady o obyvateli na vysoké úrovni. Akce se zapojením veřejnosti jsou realizovány v průběhu celého roku a nemá na ně vliv politický cyklus.

Čím vyšší je kategorie, ve které se město nachází, tím by město mělo pořádat více informačních kampaní s cílem zajištění veřejného povědomí o udržitelném rozvoji a místní Agendě 21 pro širokou veřejnost. Ta tak přebírá určitý díl zodpovědnosti za rozvoj města. U některých měst a konkrétních akcí je ale velmi nízká motivace k tomu, aby se občan dané akce účastnil a tak se aktivně zapojil do procesu místní Agendy 21. U některých akcí chybí vysvětlení, proč by se měl občan dané akce zúčastnit? Co mu účast přinese? Co nového se na akci dozví nebo naučí on nebo jeho děti? Např. na stránkách města Hlinska se mohou občané dozvědět, proč by se měli zapojit do místního komunitního plánu sociálních služeb: „*Jenom Vy nám můžete nejlépe popsat problém, který trápí vás, nebo někoho ve vašem okolí. Váš názor je pro celý proces komunitního plánování velice důležitý. Je důležitý pro nás pro všechny, neboť nikdy nevíme, co se může stát a kdy je budeme potřebovat.*“ Toto motto jistě poslouží k vyšší motivaci občana k zapojení se do debat, anket a veřejných setkání o tomto dokumentu. Informační letáky, lákající veřejnost na účastnění se daného programu, jsou většinou sestaveny z data, místa a času konání a velmi stručným popisem akce. Proto by si ti, kteří akce připravují, měli uvědomit, že právě motivace je ta nejdůležitější součástí kvalitní práce se zapojením veřejnosti. Posílením motivace u občanů by realizované akce měly vyšší

účast a tím by do procesu plánování bylo zapojeno více osob. Následný strategický dokument by také vykazoval vyšší kvalitu.

Cílem práce bylo popsat uplatňování veřejnosti při plánovacích procesech ve vybraných municipalitách, srovnat celkové aktivity a zejména zjistit, zda se pozicí ve vyšší kategorii souvisí i lepší a efektivnější participace veřejnosti.

Autorka popsala uplatňování veřejnosti ve vybraných municipalitách, srovnala počet akcí a následně zjistila, že obec ve vyšší kategorii dle Oficiální evidence MA21 nevykazovala více akcí se zapojením veřejnosti než obec v nižší kategorii.

Tím nebyl splněn předpoklad, že s umístěním obce ve vyšší kategorii souvisí i lepší a efektivnější participace veřejnosti. Město Mladá Boleslav totiž vykázalo méně akcí než Poděbrady. Ty se nacházejí v kategorii „D“ a Mladá Boleslav v kategorii „C“, tedy vyšší kategorii, ve které by měl být dle předpokladu i vyšší počet akcí se zapojením veřejnosti. Oficiální evidence místních Agend 21 nahlíží na akce se zapojením veřejnosti pouze kvantitativně. Tudíž se nezabývá otázkou, zda akce v Mladé Boleslavi byly či nebyly kvalitnější než u jiných obcí, které vykázaly více akcí. Problém nastává i tehdy, jaké akce bude město vykazovat a které ne. Kontroverzní akce se zapojením veřejnosti byly dle názoru autorky např. Turnaj ve squashi (účast 54 lidí), Pouliční anketa – Můj oblíbený dopravní prostředek (účast 10 lidí), Výjezdní zasedání zastupitelstva (účast 10 lidí) či akce, při které měly děti rozpoznat ovoce a zeleninu dle hmatu, vůně a chuti. Došlo vůbec daným dětem, že akce má za cíl podporovat zdravý způsob stravování? Uvědomily si děti, které vytvářely maketu cigarety a získaly za ní první cenu, že kouření škodí zdraví? Některé akce jsou sice realizovány, jsou následně vykázány, ale nejdůležitější by měl být přeci pozitivní dopad na společnost. A právě vykazování jde v některých případech na úkor tohoto pozitivního dopadu.

Dále bylo odpovězeno na otázku, zda obce realizují pouze minimálně stanovený počet akcí se zapojením veřejnosti. **Dle počtu vykazovaných akcí u jednotlivých měst je zřejmé, že obce realizují více akcí, než je stanovené minimum.**

Na základě zpracovaného tématu lze konstatovat, že role veřejnosti v plánovacích procesech je zaměřena na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje – ekonomický, sociální a environmentální. Uplatňováním principů udržitelného rozvoje a aplikací místní Agendy 21 tak vzniká udržitelné společenství tam, kde jsou akce s veřejností prováděny skutečně s cílem oslovit a zapojit veřejnost do plánování a rozvoje města a nikoli pouze s cílem mít další „splněnou“ čárku do výkazu. I těch druhých akcí je ale bohužel dost.

Přílohy

Příloha č. 1 Rovnovážné a nerovnovážné prvky ekonomického, environmentálního a sociálního pilíře

Rovnovážné prvky	Nerovnovážné prvky
Ekonomický pilíř versus environmentální pilíř	
Většinový konsenzus z hlediska zájmu jak na ekonomickém růstu, tak i na ochraně životního prostředí.	Konflikt zájmů mezi ochranou životního prostředí (zejména ochranou přírody a krajiny) a ekonomickým rozvojem (zejména budování dopravní infrastruktury a výstavba užitkových budov).
Rostoucí zájem části hospodářské sféry o dobrovolné environmentální aktivity (EMAS, ISO 14 000, výroba ekologicky šetrných výrobků, dobrovolné dohody).	Nízká motivace ze strany státu k dobrovolným dohodám a dalším dobrovolným opatřením zlepšujícím stav životního prostředí.
Rozvoj „ekonomiky přidané hodnoty“ s nízkými materiálovými a energetickými vstupy.	Radikalizace a polarizace názorů na vztah mezi ekonomikou a ochranou životního prostředí; absence partnerství a dialogu.
Ekonomický pilíř versus sociální pilíř	
Většinový konsenzus z hlediska potřeby dalšího ekonomického růstu k uspokojení sociálních potřeb.	Absence většinového konsenzu z hlediska nutnosti zásadních změn sociálních systémů.
Rozvinuté sociální systémy (instituce a mechanismy zdravotní péče, sociální péče a důchodového zabezpečení).	Sociální systémy (sociální péče, zdravotní péče, důchodové pojištění) se blíží svým ekonomickým mezím a přestanou být středně a dlouhodobě financovatelné.
Vysoká míra ekonomické aktivity obyvatel.	Trh práce není v souladu s potřebami ekonomiky (zejména mobilita, flexibilita a kvalifikace pracovní síly).
Environmentální pilíř versus sociální pilíř	
Rozvoj podnikání v oblasti výrobků a služeb k ochraně životního prostředí vedoucí ke vzniku nových pracovních příležitostí.	Převádění výrob a odpadů do zemí s nižší úrovní ochrany životního prostředí.
Zvyšování kvality života jednak snižováním znečištění, jednak aktivními krajinnými a obecně „prostorotvornými“ opatřeními.	Rostoucí dotace do sociálních systémů omezující disponibilní prostředky k ochraně životního prostředí.
Vytváření nových pracovních míst v sektoru turistiky v souvislosti s vyšší atraktivitou „čistých“ lokalit.	Upřednostnění řešení aktuálních sociálních požadavků před řešením problémů v oblasti životního prostředí.

Zdroj: Strategie udržitelného rozvoje České republiky, listopad 2004

Příloha č. 2 Plakát k akci Mladoboleslavské dny zdraví 2008

Mladoboleslavské Dny zdraví 2008
Partnerství, které vzniká za společného snažení připravit mladoboleslavské veřejnosti co nejchutnější nabídku aktivit pro zdraví.

aneb
ZDRAVĚ A HRAVĚ
6. 10. - 10. 10. 2008

Zdravá rodina
Pohyb a sport
Zdravé stárnutí
Výživa a zdraví
Příroda pro zdraví
Zdravý start do života
Zdravotní poradenství
Zlepšení duševního zdraví

Zahájení : 6. 10. 2008 v 17:00 - Kulturní středisko Svět Petr Mikeska a zástupci zúčastněných organizací vás humornou formou pozvou na akce ke Dni zdraví

akci pořádá

Mladá Boleslav

partneři

ZDRAVĚFIRMA
Občanské sdružení Stezka života

Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

Příloha č. 3 Leták ke Dni Země v Mladé Boleslavi

ZAHRADA Dům dětí a mládeže »Na Výstavišti« Mladá Boleslav
EKOCENTRUM

Činnostní STEZKA

8. 4. - 30. 4. 2009
pondělí až pátek od 8 do 18 hodin, neděle od 14 do 18 hodin
Soubor 20 panelů k tématům Týden Země – Svět na talíři.
Každý panel obsahuje úkol vybízející k činnosti i řešení, projítí celé stezky trvá asi hodinu.
Obtížnost odpovídá mládeži od 12 let a dospělým.
Stezka je volně přístupná, není nutno se objednávat předem.

Info:
Bc. Jan Cindr, tel. 326 329113, mobil 724 985149,
Jaroslava Minčbergerová, Martina Kottabová,
zahrada@ddm-mb.cz; tel. 326 329 113

Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

Příloha č. 5 Desatero problémů Mladé Boleslavi

Desatero problémů Mladé Boleslavi

Veřejné projednání dne 11. 11. 2008

	Fórum	Anketa	Součet
1. Dostupnost veřejných sportovišť, víceúčelová hala Plavecký bazén			28 hl. + 51 = 79 hl.
2. Realizace komunitního plánu sociálních služeb Postupné naplňování			22 hl. + 35.= 57 hl.
3.-4. Řešení bezpečnosti Zrušení ubytoven v ulici Havlíčkova, jejich přemístění do jiné lokality /periferie města/ Omezit počet heren v Mladé Boleslavi			9 hl. + 81 = 90 hl.
3.-4. Čistota města Mladá Boleslav Ohrazení prostranství pro kontejnery Zřízení kontejnerů na bioodpad			9 hl. + 83 = 92 hl.
5.-6. Značení cyklotras na stávajících chodnicích , propojování cyklodopravy			8 hl. + 58 = 66 hl.
5.-6. Centrum pro mládež - Multifunkční centrum pro volnočasové aktivity			8 hl. + 32 = 40 hl.
7.-8. Systémová podpora seniorských aktivit - Finanční podpora konkrétních aktivit			7 hl. + 57 = 64 hl.
7.-8. Dlouhodobá zodpovědnost za strategický rozvoj - Komunikace s veřejností - Aktualizace strategického plánu - Aktualizace územního plánu			7 hl. + 32 = 39 hl.
9. Podpora akcí pro celou rodinu - Podpora konkrétních projektů s dotací města			6 hl. + 31 = 37 hl.
10. Zapojení veřejnosti do rozvoje města			5 hl. + 68 = 73 hl.

Další aktivity dostávali méně hlasů od přítomných :

11. Podpora Zdravých škol - MŠ, ZŠ	4 hlasy
12. Celoplošná deratizace města	2 hlasy
<u>Nově:</u>	
Parkování u městského úřadu	8 hlasů
Doprava MHD se zastávkou v Česany	1 hlas
Navýšení úředních hodin na magistrátu města	1 hlas

Celkem bylo odevzdáno 133 anketních lístků s 538 hlasy (cca 4 x na jeden anketní lístek), spolu s výsledkem hlasování na Fóru 2008 – Desatero problémů města MB je pořadí následné:

Na 1.místě : Čistota města	92 hlasů –
2. místě : Bezpečnost města	90 hlasů
3. místě : Dostupnost veřejných sportovišť	79 hlasů
4. místě : Zapojení veřejnosti do rozvoje města	73 hlasů
...5. místě : Značení cyklotras na stávajících chodnících	66 hlasů
...6. místě : Systémová podpora seniorských aktivit	64 hlasů
7. místě : Realizace komunitního plánu sociálních služeb	57 hlasů
...8. místě : Centrum pro mládež / multifunkční centrum pro volnočasové aktivity/	40 hlasů
9. místě : Dlouhodobá zodpovědnost za strategický rozvoj	39 hlasů
10. místě : Podpora akcí pro celou rodinu	37 hlasů

Zdroj: Magistrát statutárního města Mladá Boleslav

Seznam použité literatury a dalších pramenů

- [1] *Agenda 21*. 1. vyd. Praha: MŽP, 1998. 322 s. ISBN 80-7212-039-5.
- [2] AMBROZEK, Libor. *Trvale udržitelný rozvoj je rozumná politika*. IN: *Trvale udržitelný rozvoj. Sborník textů. č.32/2004*. 1.vyd. Praha: CEP. str. 11-17. ISBN 80-86547-32-9.
- [3] BERAN, V., DLASK, P. *Management udržitelného rozvoje obcí a sídel*. Praha, Academia, 2005. ISBN 80-200-1201-X.
- [4] BRUNDTLANDOVÁ, Gro Harlem. *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991. s. 15. ISBN 80-85368-07-2.
- [5] DE LA COURT, T. *Klíč k Naší společné budoucnosti*. Praha, Ministerstvo životního prostředí ČR, 1992.1vydání. 136 s. ISBN 80-85368-25-0.
- [6] HŘEBÍK, Š; TŘEBICKÝ, V; GREMLICA, T. *Manuál plánování a vyhodnocování udržitelného rozvoje na regionální úrovni*. EnviConsult, s.r.o., MMR ČR, Praha, 2005. 74 s.
- [7] KLAUS, Václav. *Modrá, nikoli zelená planeta: Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?*. Praha: Dokořán, 2007. 164 s. ISBN 978-80-7363-152-9.
- [8] MEZŘICKÝ, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha, Portál, s.r.o., 2005. ISBN 80-7367-003-8.
- [9] MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha, Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6.
- [10] MOLDAN, Bedřich. *(Ne)udržitelný rozvoj ekologie: hrozba i naděje*. 2.vyd. Praha: Karolinum, 2003. 141 s. ISBN 80-246-0769-7.
- [11] PIŠTOROVÁ, Jana. *Antoine De Saint-Exupéry: Myšlenky významných osobností*. Praha: Nové město, 2000 s. ISBN: 80-86146-24-3.
- [12] REITSCHMIEDOVÁ, Alena. *Práce s veřejností a Místní Agenda 21*. MŽP ČR a Český ekologický ústav. Praha: K+D Svoboda, 1998. 88 s. ISBN 80-7212-047-6.
- [13] REITSCHMIEDOVÁ, Alena. *Udržitelný rozvoj a Agenda 21*. Praha: Český ekologický ústav, MŽP, The British Council, 2000. 12 s. Průvodce pro místní Agendy 21, sešit 1.

- [14] SADLER, Barry. *Strategic Environmental Assessment at the Policy Level: Recent Progress, Current Status and Future Prospects*. MŽP ČR. Praha: Typografie Jaroslav Lapač, 2005. 129 s. ISBN 80-7212-357-2.
- [15] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [16] FAJMON, Hynek. *Slovníček evropských levicových pojmů: 1. Trvale udržitelný rozvoj (Sustainable Development)* [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.fajmon.eu/cze/stranka.php?ID=491>>.
- [17] HAMPL, Mojmír. *Tajemství trvale nevyčerpatelných zdrojů* [online]. 16.3.2004 [cit. 2009-02-06]. Dostupné z URL: <<http://www.ekolist.cz/clanek.shtml?x=168914>>.
- [18] REITSCHMIEDOVÁ, Alena.: *Průvodce pro místní Agendy 21*. [online]. Praha: Český ekologický ústav, 2001. [cit. 2009-03-06] Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFH740Z/\\$FILE/ma21_uvod.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFH740Z/$FILE/ma21_uvod.pdf)>.
- [19] SEEMA, P. *A Brief History of Sustainable Development*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <[http://www.reliefweb.int/rw/rwt.nsf/db900SID/LHON-68ZJDP/\\$File/Introducing_Sustainable%20Development_Introduction.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/rwt.nsf/db900SID/LHON-68ZJDP/$File/Introducing_Sustainable%20Development_Introduction.pdf?OpenElement)>.
- [20] *Archiv konferencí a seminářů k MA21 v zahraničí* [online]. [cit. 2009-02-04]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDSX](http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHXLDSX)>.
- [21] *Co je a kde se vzala místní Agenda 21*. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://www.czp.cuni.cz/enviwikidata/hk/MA_21>.
- [22] *Community Mobilization for Prevention*. [online]. [cit. 2009-01-17]. Dostupné z URL: <http://captus.samhsa.gov/southwest/cmpguide/documents/S2O3T03-31212_000.doc>.
- [23] *Deklarace z Rio de Janeiro*. [online]. [cit. 2009-02-04]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDSX](http://www.cenia.cz/C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHXLDSX)>.
- [24] *Komunitní plánování sociálních potřeb*. [online]. [cit. 2009-05-04]. Dostupné z URL: <<http://www.ops.cz/index.php?akce=kompla&table=kompla&kod=6>>.

- [25] *Kulturní a informační centrum*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.ipodebrady.cz/kulturni-a-informacni-centrum.html>>.
- [26] *Kurs řízení neziskových organizací*. [online]. [cit. 2009-01-16]. Dostupné z URL: <<http://www.tretipatro.cz/res/data/000012.rtf>>.
- [27] *Lisabon Action Plan*. . [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/SEC2005_192_en.pdf>.
- [28] *Město Hlinsko* . [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.hlinsko.cz/mesto>>.
- [29] *Město Poděbrady*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.mesto-podebrady.cz/>>.
- [30] *Místní Agenda 21 ve světě* . [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <[http://envis.praha-mesto.cz/\(fzxfvd450antz3jyc5cjc2b1\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=61188&sh=1777393048](http://envis.praha-mesto.cz/(fzxfvd450antz3jyc5cjc2b1)/zdroj.aspx?typ=2&Id=61188&sh=1777393048)>.
- [31] *Model CAF*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.csq.cz/cs/model-caf.html>>.
- [32] *Nástroje realizace SPŽP*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/49fdce7a0f8be4c7c12567200040da2b>>.
- [33] *O městě*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,o-meste/>>.
- [34] *O místní Agendě 21*. [online]. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z URL: <<http://www.ma21.cz/>>.
- [35] *Pracovní skupina RVUR*. [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV26XQ](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV26XQ)>. *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. [online]. [cit. 2009-02-09]. Dostupné z URL: <[http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/\\$File/nszm_PriruckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement](http://www.cenia.cz/web/ma21/ma21.nsf/0/7D6063E93E7EBA22C125727500417680/$File/nszm_PriruckaKritMA21_DEF.pdf?OpenElement)>.
- [36] *Rada pro udržitelný rozvoj* . [online]. [cit. 2009-02-10]. Dostupné z URL: <<http://udrzitelnyrozvoj.ecn.cz/rada.shtml>>.

- [37] *Rada vlády pro udržitelný rozvoj*. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/Rada_vlady_pro_UR>.
- [38] *Rio Declaration on Environment and Development, principle 1*, [online]. [cit. 2007-06-20]. Dostupné z URL: <<http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>>.
- [39] *Strategie udržitelného rozvoje České republiky*. [online]. [cit. 2009-02-22]. Dostupné z URL: <[http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPISF7Z6L7V](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPISF7Z6L7V)>.
- [40] *Systém MA21 ve městě a jeho základní části*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <http://www.jihlava.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5967&id=465838&p1=50371>.
- [41] *Techniky účasti veřejnosti*. [online]. [cit. 2009-04-10]. Dostupné z URL: <http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/metodika2_1_dodatek.doc>.
- [42] *UN Conference on Environment and Development* [online]. [cit. 2009-01-01]. Dostupné z URL: <<http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>>.
- [43] *Vítejte v Litoměřicích*. [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupné z URL: <<http://www.litomerice.cz/cz/>>.
- [44] *Zapojování veřejnosti*. [online]. [cit. 2009-03-25]. Dostupné z URL: <<http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/proczapojovat.php>>.
- [45] Evropská unie, nařízení EP a Rady č. 2493-4/2000.

OSTATNÍ ELEKTRONICKÉ ZDROJE DOSTUPNÉ NA:

<http://www.cenia.cz/> [oficiální stránky České informační agentury životního prostředí]

<http://www.cep-rra.cz/> [oficiální stránky Centra evropského projektování]

<http://www.dobrapraxe.cz/> [oficiální stránky Národní sítě zdravých měst ČR]

<http://www.ekopolitika.cz/> [oficiální stránky Ústavu pro ekopolitiku]

<http://www.hlinsko.cz/> [oficiální stránky města Hlinsko]

<http://www.litomerice.cz/> [oficiální stránky královského města Litoměřice]

<http://ma21.cenia.cz/> [oficiální stránky místních Agend 21 v ČR]

<http://mmr.cz/> [oficiální stránky Ministerstva pro místní rozvoj ČR]

<http://www.nszm.cz/> [oficiální stránky Národní sítě zdravých měst ČR]

<http://www.mb-net.cz/> [oficiální stránky statutárního města Mladá Boleslav]

<http://www.mesto-podebrady.cz/> [oficiální stránky města Poděbrady]

<http://www.timur.cz/> [oficiální stránky Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj]

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „Zájemci“</i>	<i>73</i>
<i>Tabulka 2 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „D“</i>	<i>74</i>
<i>Tabulka 3 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „C“</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka 4 Požadavky na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v kategorii „B“</i>	<i>77</i>
<i>Tabulka 5 Požadavek na počet uspořádaných akcí se zapojením veřejnosti dle MA21 v jednotlivých kategoriích – Komparace počtu požadovaných a počtu vykazovaných akcí (vlastní zpracování)</i>	<i>79</i>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1 Žebřík zapojování veřejnosti.....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek 2 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 – zapojení dětí</i>	<i>48</i>
<i>Obrázek 3 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 – zapojení mládeže</i>	<i>49</i>
<i>Obrázek 4 Den proti úrazům - Bezpečné prázdniny, Hlinsko 23. 7. 2008 - zapojení dospělých</i>	<i>49</i>
<i>Obrázek 5 Děti a Městská police, akce pořádané v rámci Evropského týdne mobility.....</i>	<i>52</i>
<i>Obrázek 6 Rodinný výlet, akce pořádaná v rámci Evropského týdne mobility.....</i>	<i>53</i>
<i>Obrázek 7 Úklid chráněné oblasti Radouč v rámci Dne Země, Mladá Boleslav.....</i>	<i>57</i>
<i>Obrázek 8 Výroba dárků z odpadu v rámci Dne Země, Mladá Boleslav.....</i>	<i>57</i>
<i>Obrázek 9 Komunitní plánování veřejnosti - Mladá Boleslav 12. 11. 2008.....</i>	<i>59</i>
<i>Obrázek 10 Akce v rámci Národních dnů bez úrazu, Litoměřice 2008</i>	<i>64</i>
<i>Obrázek 11 Den Země v Litoměřicích, 2008</i>	<i>66</i>
<i>Obrázek 12 Vítězové soutěže o vytvoření cigaretové makety v rámci Světového dne bez tabáku, Litoměřice, 2008</i>	<i>67</i>
<i>Obrázek 13 Závod u vody v rámci Evropské dne bez aut, Litoměřice 2008</i>	<i>69</i>
<i>Obrázek 14 Evropský týden mobility, Litoměřice, 2008.....</i>	<i>69</i>
<i>Obrázek 15 Přednáška Hrou proti AIDS v rámci Dnů zdraví, Litoměřice 2008.....</i>	<i>70</i>
<i>Obrázek 16 Komunitní plánování, Litoměřice 2008.....</i>	<i>71</i>